

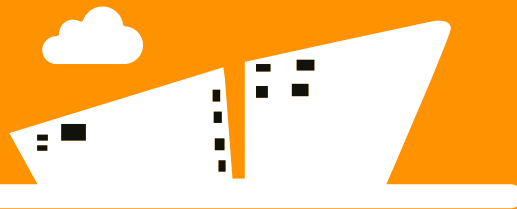
Gemeente
Amsterdam

Uitvoerings
agenda
Circulair
2023-2026

Voorwoord

Duurzaamheid is geen ambitie meer; het is een bittere noodzaak. In veel landen over de hele wereld is klimaatverandering al een zaak van leven of dood – een humanitaire ramp die vaak de mensen treft die het minst aan de oorzaken hebben bijgedragen. De uitdagingen houden niet op bij het klimaat. Wij hebben in Nederland in april al alle grondstoffen verbruikt waarmee we eigenlijk een jaar moeten doen. Anders gezegd: als iedereen op aarde zou leven als een Nederlander zouden we dit jaar 3,6 aardes verbruiken, zo berekende het Global Footprint Network.

Ongeveer 80% van de CO₂-uitstoot van Amsterdam wordt veroorzaakt door materiaalgebruik. Deze CO₂ wordt niet in onze stad uitgestoten, maar wel dóór Amsterdammers. Daardoor hebben we een grote impact op gemeenschappen over de grens. Zo worden er vanwege onze vleesconsumptie elders op de wereld regenwouden gekapt voor de productie van veevoer en zien we steeds vaker beelden van groeiende hopen afgedankt textiel en elektronica in bijvoorbeeld Ghana en Chili. Ook belandt een deel van het plastic afval dat wij produceren uiteindelijk in de oceanen.

De economie zal anders moeten worden ingericht. De VN routekaart 'Turning off the tap' (mei 2023) laat zien dat er al veel mogelijk is: met bestaande technieken kan in 2040 de wereldwijde plasticvervuiling met 80% zijn verminderd. Het opnieuw inrichten van de economie biedt een uitgelezen kans om deze groener en eerlijker te maken. Dit doen we door juist de meest kwetsbare mensen in onze stad te helpen en door verantwoordelijkheid te nemen voor wat er gebeurt in landen waar onze spullen en grondstoffen vandaan komen.

Daarom faciliteren we bijvoorbeeld textielondernemers die zorgen dat er minder water nodig is om spijkerbroeken te maken, of die van oude kleding nieuwe garens maken. We gaan het makkelijker en goedkoper maken om apparaten te laten repareren, zodat er minder nieuwe grondstoffen gewonnen hoeven worden. We bieden meer voorzieningen om gft te scheiden, zodat minder turf uit kwetsbare gebieden nodig is voor de productie van compost. Waar nog 'lineaire prikkels' aanwezig zijn in het economische beleid zullen we die uitschakelen.

De transitie naar een circulaire economie is noodzakelijk en niet vrijblijvend. We hebben geen tijd meer om moeilijke maatregelen nog langer uit te stellen. We moeten het tempo van uitvoering versnellen. Deze 'Uitvoeringsagenda Circulair 2023-2026' geeft een overzicht van wat de gemeente zelf doet en wat we beschikbaar stellen, zodat zo veel mogelijk partijen kunnen bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Dit zal de komende jaren steeds zichtbaarder worden in de stad.

Doen wat nú mogelijk is

De weg naar een circulaire economie is weerbarstig en lang en zal soms schuren. Gaandeweg zullen we een hoop moeilijkheden en weerstanden overwinnen. We weten ook nog niet alles; deskundigen gaan nog de nodige verkenningen en studies uitvoeren. Maar dit alles mag geen excuus zijn om actie uit te stellen. We wachten niet op nieuwe wet- en regelgeving van het Rijk of de Europese Unie. We gaan nú al doen wat mogelijk is. En tegelijk blijven we voorstellen doen voor aanscherping door het Rijk.

In tijden van transitie moet de overheid duidelijkheid scheppen over de toekomst. Hoe meer duidelijkheid, hoe veiliger het investeringsklimaat. Terwijl in de komende jaren circulaire normen en standaarden concreter worden, gaat Amsterdam door. Met deze uitvoeringsagenda willen we een sterk signaal afgeven dat de gemeente een bondgenoot is voor alle Amsterdammers die de circulaire economie willen helpen vormgeven.

De tijd om er nog eens rustig over te praten of op anderen te wachten, is voorbij. Alleen door het samen te doen, gaan we er komen. Door te doen, inspireren we elkaar en dat geeft energie – energie om ervoor te zorgen dat de generaties na ons een toekomst hebben.

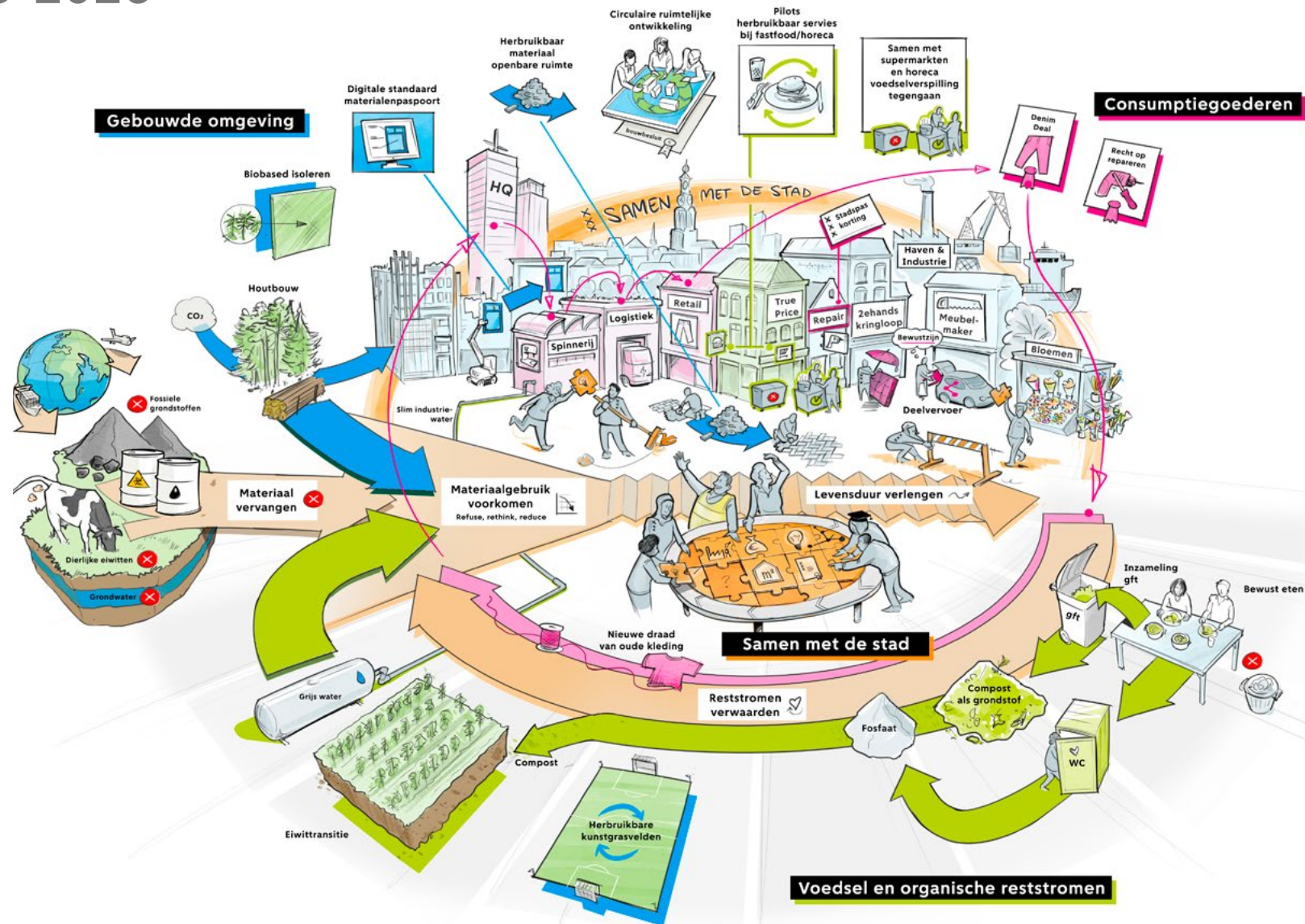

Zita Pels,
wethouder
Circulaire Economie
en Duurzaamheid

Sofyan Mbarki,
wethouder
Economische Zaken

Uitvoerings- agenda Circulair 2023-2026

Leeswijzer

De ‘Uitvoeringsagenda Circulair 2023-2026’ is opgesteld in vier hoofdstukken met bijlagen

1. Stand van zaken, waarin onder meer wordt ingegaan op de gestelde doelen, begrippen en status rondom materiaalgebruik.
2. Samen met de stad, waarin wordt uitgelegd wat de gemeente gaat doen om ondernemers en maatschappelijke initiatieven nog beter in staat te stellen bij te dragen aan de circulaire economie.
3. Acties per waardeketen, waarbij voor elk van de drie waardeketens (voedsel en organische reststromen, consumptiegoederen en de gebouwde omgeving) wordt toegelicht welke stappen worden gezet, inclusief wat de gemeente doet om haar eigen milieu-impact te verminderen.
4. Dwarsdoorsnijdende thema's, met een beschrijving van de acties die de gemeentelijke overheid uitvoert om belemmeringen voor de transitie naar een circulaire economie weg te nemen.

Bijlage: bestedingsvoorstel op hoofdlijnen van de financiële middelen die in het coalitieakkoord (Amsterdams Akkoord, 1 juni 2022) zijn vrijgemaakt.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	6
h1 Stand van zaken	8
h2 Samen met de stad	18
Ondernemers	22
Maatschappelijke en bewoners-initiatieven	30
h3 Acties per waardeketen	33
Voedsel en organische reststromen	35
Consumptiegoederen	41
Gebouwde omgeving	48
h4 Dwarsdoor-snijdende thema's, randvoorwaarden	56
Financiële paragraaf	59

Samenvatting

In een volledig circulaire economie worden materialen en producten nagenoeg oneindig gebruikt en hergebruikt. Hernieuwbare grondstoffen, zoals hout of vlas, spelen een grote rol. Hiermee voorkomen we afval en vervuiling. In een circulaire economie leven we binnen planetaire grenzen, met oog voor een sociaal fundament. We zijn dan niet langer afhankelijk van nieuwe, niet-herwinbare grondstoffen, zoals olie en gas, die kunnen opraken of afkomstig zijn uit geopolitiek instabiele regio's.

Het realiseren van een circulaire economie is geen doel op zich. Het is een manier van werken en leven die een klimaatneutrale, rechtvaardige economie oplevert, binnen de grenzen van de aarde. Een circulaire economie:

- reduceert de emissie van broeikasgassen;
- reduceert de menselijke impact op biodiversiteit;
- verbetert de kwaliteit van de leefomgeving; en
- verbetert de leveringszekerheid van grondstoffen.

Op dit moment zijn we nog ver verwijderd van een volledig circulaire economie, maar we maken wel stappen. De gemeente Amsterdam wil haar inwoners en ondernemers helpen om hun verantwoordelijkheid te nemen bij de overgang naar deze circulaire economie. De gemeente speelt een rol bij het samenbrengen van partijen, het creëren van kansen en het wegnemen van belemmeringen.

We realiseren ons dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft. Bij de eigen inkoop, het onderhoud van gemeentelijke gebouwen en openbare ruimte en bij aanbestedingen is circulariteit in toenemende mate het uitgangspunt.

De gemeente gaat onder meer de volgende maatregelen uitvoeren:

Samen met de stad

- Amsterdam gaat het ondernemers in de stad en in de haven gemakkelijker maken om circulair te werken. Er komt een regeling voor:
 - individuele ondersteuning;
 - versterken van netwerken en verbinden van organisaties;
 - zorgdragen voor meer fysieke- en milieuruimte.
- Amsterdam past regelgeving en beleid aan om circulaire belemmeringen waar mogelijk weg te nemen, waaronder aanpassingen in en betere ondersteuning bij vergunningverlening.
- Amsterdam ondersteunt bewoners en maatschappelijke initiatieven, met kennis, contacten en middelen, en spant zich in om passende ruimte beschikbaar te krijgen.
- Amsterdam organiseert in 2024 een burgerberaad over het thema afval, waarbij bewoners en ondernemers met elkaar, met experts en ambtenaren in gesprek gaan over de afvaluitdagingen in de stad. Het burgerberaad zal voorstellen formuleren die vanuit het college worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

Voedsel en organische reststromen

- Amsterdam schrijft in 2024 een actieplan voor voedselverspilling om te zorgen dat minder voedsel wordt verspild en meer terecht komt bij onder meer voedselbanken.
- Amsterdam zorgt dat meer gft gebruikt wordt voor compost of de productie van groen gas.
- Amsterdam ondersteunt initiatieven van bijvoorbeeld het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) om meer nutriënten uit het afvalwater te halen en terug te brengen in de keten.

Consumptiegoederen

- Amsterdam zorgt ervoor dat er meer ruimte en gelegenheid komt voor de deeleconomie, reparatie, tweedehands verkoop en verhuur.
- Amsterdam geeft prioriteit aan het versterken van het netwerk van circulaire textielbedrijven.
- Amsterdam breidt de Stadspaskorting voor kledingreparatie uit met in ieder geval de reparatie van elektrische apparaten.
- Amsterdam zoekt ondernemers die willen experimenteren met herbruikbaar serviesgoed in plaats van serviesgoed voor eenmalig gebruik.
- Amsterdam zal zelf minder spullen gebruiken, meer repareren en circulair inkopen.

Gebouwde omgeving

- Amsterdam gaat woningeigenaren helpen om circulair te isoleren en te renoveren.
- Amsterdam stimuleert het gebruik van biobased bouwmaterialen om de schadelijke impact van de productie van bouwmaterialen te verkleinen.
- Amsterdam geeft het goede voorbeeld door een raamcontract af te sluiten voor de circulaire aanbesteding van dertig nieuwe (school) gebouwen.
- Amsterdam hergebruikt bestaand materiaal voor de inrichting van de openbare ruimte, tenzij het niet anders kan. Ook worden bijvoorbeeld kunstgrasvelden circulair aanbesteed.

Werken aan randvoorwaarden

- Amsterdam zorgt samen met andere overheden en kennisinstellingen voor het invullen van de randvoorwaarden voor de benodigde systeemverandering. We dragen bij aan (landelijke) eenduidige standaarden en definities, passen materiaalpaspoorten toe, monitoren materiaalstromen in de stad en werken aan het (laten) aanpassen van de spelregels die circulaire initiatieven nu nog in de weg zitten, zoals de toepassen van *true pricing* bij investeringsbeslissingen en inkoop, en bepaalde vergunningscriteria.

Genoemde set maatregelen is per definitie incompleet. Er zijn veel partijen binnen en buiten onze stad die al een bijdrage leveren aan de transitie naar een circulaire economie. Tegelijk weet nog niemand hoe een uitputtend overzicht van wat er moet gebeuren om een circulaire economie te realiseren er precies uitziet. Het is de verwachting dat we binnen de periode van deze uitvoeringsagenda inzicht krijgen hoe de routekaart naar een circulaire stad er uit kan zien.

In 2026 start de nieuwe bestuursperiode. Op basis van de ervaringen en resultaten uit deze uitvoeringsagenda, de voortgang in het 'Nationaal Programma Circulaire Economie' (NPCE) en nieuw Europees beleid dat nu in voorbereiding is, kan tegen die tijd een advies aan het gemeentebestuur worden aangeboden hoe de doelen voor 2030 en 2050 te bereiken.

h1 Stand van zaken

h1 Stand van zaken

Amsterdam geldt wereldwijd als pionier in de transitie naar een circulaire economie. Vanaf de eerste studie naar de circulaire economie in 2015 werkt de gemeente met nationale en internationale partners vanuit het gedachtegoed van het iconische beeld van de 'donut', met brede welvaart als doel. In de donut is het sociale fundament de binnenste ring en deze wordt omsloten door de planetaire grenzen in de buitenste ring. Het doel is om ons binnen die grenzen te bewegen. Amsterdam werkt aan het terugdringen van de impact van materiaalgebruik, waarbij maatschappelijke en ecologische waarden in acht worden genomen.

Op 19 mei 2020 heeft de gemeenteraad de 'Strategie Amsterdam Circulair 2020-2025' vastgesteld, inclusief het eerste 'Innovatie- en Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2021'. Op 24 mei 2022 kreeg de gemeenteraad een brief met de lessen en aanbevelingen van dat programma. Op basis daarvan en de middelen die in het 'Amsterdams Akkoord' van 1 juni 2022 zijn vrijgemaakt, is de 'Uitvoeringsagenda Circulair 2023-2026' opgesteld.

In deze bestuursperiode ligt het accent op het uitvoeren van de ingezette koers. Keuzes over een eventuele aanpassing van de koers worden voorbereid voor een volgende bestuursperiode. De van kracht zijnde strategie zal daarom niet in 2025 eindigen, maar samen met de uitvoeringsagenda van kracht blijven tot en met 2026.

De Gemeente Amsterdam kan de transitie naar een circulaire economie niet alleen realiseren. We geven er vorm aan samen met partners, waaronder ondernemers, bewoners, sociaal-maatschappelijke initiatieven, kennisinstellingen, waterschappen, andere gemeenten, de provincies, het Rijk en de Europese Unie.

Het Rijk publiceerde op 17 maart 2023 het 'Nationaal Programma Circulaire Economie' (NPCE), waarin de doelen staan die Amsterdam ook hanteert. Het NPCE kan worden gezien als de eerste stap naar de regierol die het Rijk zal

nemen om te zorgen voor samenhang en richting tijdens de versnelling van de transitie naar een circulaire economie.

We hoeven de benodigde maatregelen gelukkig niet allemaal zelf te verzinnen. We bouwen verder op het ondersteuningsaanbod dat wordt aangeboden door de provincie Noord-Holland, het Rijk en de EU. We leren door te doen. Dat doen we samen met Milaan, Londen, Lille, Rotterdam, Amersfoort, Haarlem, Gelderland en vele andere overheden.

Afbeelding 1.1 Naast de stikstofproblemen naderen we in Nederland ook het CO₂-plafond.

Ontwikkeling materiaalgebruik

De laatste versie van de 'Monitor Amsterdam Circulair' (27 maart 2023) toont een zorgwekkend beeld: het materiaalgebruik neemt in Amsterdam niet af. Deze ontwikkeling geldt wereldwijd en ligt in het verlengde van het ICER-rapport van het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) van 26 januari 2023. Zo schrijft Circle Economy in zijn laatste publicatie van het 'Circularity Gap Report' dat in de laatste zes jaar de mondiale economie meer grondstoffen heeft onttrokken aan de aarde dan in de gehele twintigste eeuw. Ook is de impact van het materiaalgebruik veel groter dan eerder werd gedacht. Hierna presenteren we de belangrijkste inzichten van de 'Monitor Amsterdam Circulair'.

h1 Stand van zaken

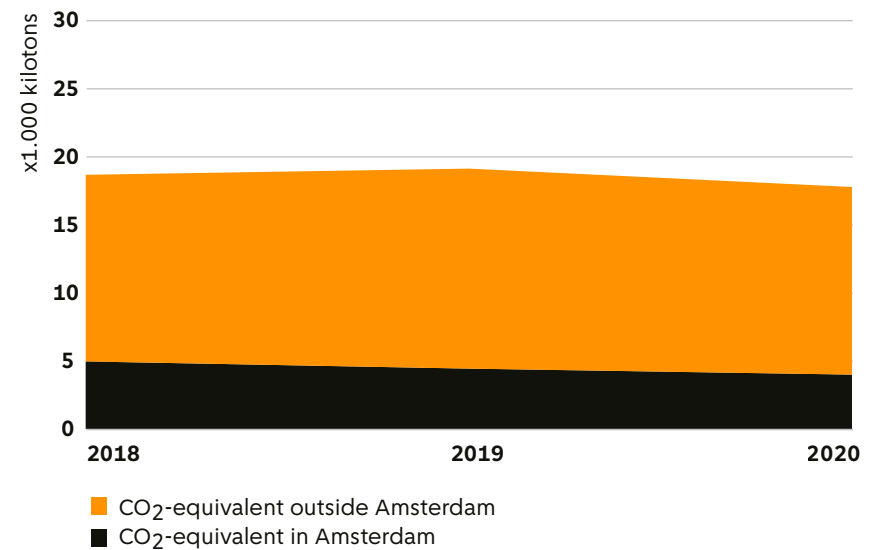

Milieukosten materiaalgebruik

Om alle negatieve milieueffecten van winning, productie en vervoer van producten hanteerbaar te maken, gebruikt Amsterdam de MilieuKostenIndicator (MKI). In de MKI worden de preventieve kosten om negatieve milieueffecten van ons materiaalgebruik te voorkomen bij elkaar opgeteld. Deze kosten worden momenteel niet betaald door de producent of meegenomen in de prijs voor de eindgebruiker. Daardoor moet de milieuschade achteraf hersteld worden. Dat zal in de meeste gevallen leiden tot hogere kosten dan als de milieuschade vooraf was voorkomen. De consequenties hiervan beginnen zichtbaar te worden in bijvoorbeeld het landelijke stikstofdossier; de kosten worden achteraf afgewenteld op de maatschappij en/of toekomstige generaties. De MKI vat meer dan tien milieueffecten samen, zoals bodemvervuiling, water- en luchtverontreiniging, klimaatverandering en biodiversiteitsverlies, en wordt uitgedrukt in euro's. Hoe lager deze monetaire waarde, des te milieuvriendelijker het materiaal. MKI wordt in Nederland bij aanbestedingen als kwaliteitscriterium gebruikt door verschillende instanties, waaronder Rijkswaterstaat.

1. Voor de stad Amsterdam wordt al enige tijd de directe CO₂-uitstoot berekend. Met 'direct' wordt bedoeld: de uitstoot van CO₂ ten behoeve van energiegebruik voor verwarmen, vervoer en elektriciteit in Amsterdam. De energietransitie stuurt vooral op het reduceren van CO₂-uitstoot in Amsterdam, terwijl enorme duurzaamheidswinst (klimaat, biodiversiteit, leefomgeving) is te realiseren door elders in de keten minder primaire grondstoffen te gebruiken en daarmee de CO₂-uitstoot buiten Amsterdam te reduceren. Dit wordt ook wel de 'indirecte' uitstoot genoemd. Zo moeten er bijvoorbeeld voor een mobiele telefoon allerlei zeldzame metalen worden gewonnen, worden plastic onderdelen van aardolie gemaakt en wordt energie gebruikt voor transport en fabricage, voordat hij hier in de winkels ligt. In de laatste publicatie van de Monitor is deze indirecte uitstoot voor het eerst voor al het materiaalgebruik van onze stad in beeld gebracht. In afbeelding 1.2 is te zien dat de CO₂-uitstoot die we als stad elders veroorzaken door ons materiaalgebruik, vier keer groter is dan de CO₂-uitstoot in de stad zelf.

Afbeelding 1.2 CO₂-uitstoot in en buiten Amsterdam ten gevolge van het materiaalgebruik in Amsterdam

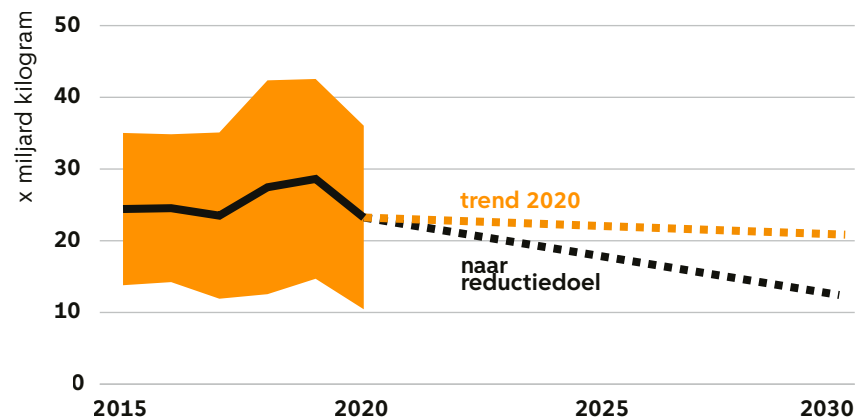

Bron: CBS / bewerking O&S

h1 Stand van zaken

2. Het grondstoffengebruik neemt niet of onvoldoende af om in 2030 te komen tot de helft van het grondstoffengebruik. Hiermee zullen we de landelijke doelen niet halen.

Afbeelding 1.3 Grondstoffengebruik van Amsterdam

Bron: CBS / bewerking O&S

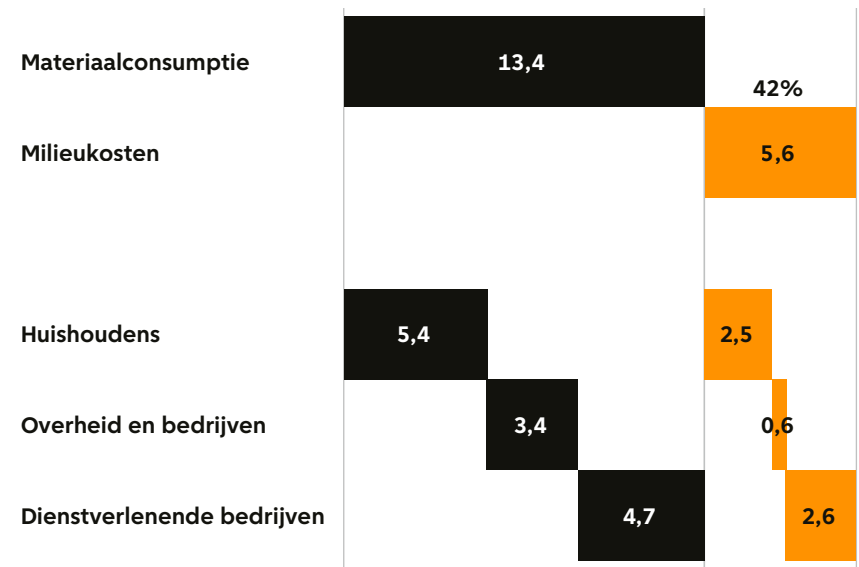
3. Ruim 80% van de CO₂-uitstoot van Amsterdam (bewoners, overheid en dienstverlenende bedrijven) is het gevolg van het materiaalgebruik van de stad. Deze CO₂-uitstoot vindt vooral plaats bij de winning van grondstoffen en de productie van goederen die elders worden geproduceerd voor consumptie in Amsterdam. Het overige deel van de CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door het energieverbruik van de stad. Voor die CO₂-uitstoot heeft de gemeente het document 'Nieuw Amsterdams Klimaat, Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050' (3 maart 2020) opgesteld waarin duidelijk wordt hoe de energietransitie in Amsterdam vorm krijgt. De voortgang van deze routekaart staat in de brief aan de gemeenteraad van 30 mei 2023.

Koolstofbudget

Als indirecte CO₂-uitstoot door materiaalgebruik wordt meegenomen, is het koolstofbudget om de opwarming van de aarde onder 1,5°C te houden voor Amsterdam al sinds vorig jaar op. Anders gezegd: als iedereen op aarde leeft zoals de gemiddelde Amsterdammer, warmt de aarde op met meer dan 1,5°C.

4. De kosten om de ecologische schade van ons materiaalgebruik te voorkomen, waren in 2020 geraamd op € 5,6 miljard. Als deze kosten zouden worden doorberekend, zou alles gemiddeld 42% duurder zijn. Nu worden deze kosten niet opgenomen in de prijs en wordt de schade afgewenteld op de maatschappij en toekomstige generaties. Het oplossen van de milieuschade zal in de praktijk ook duurder zijn dan het voorkomen van de schade.

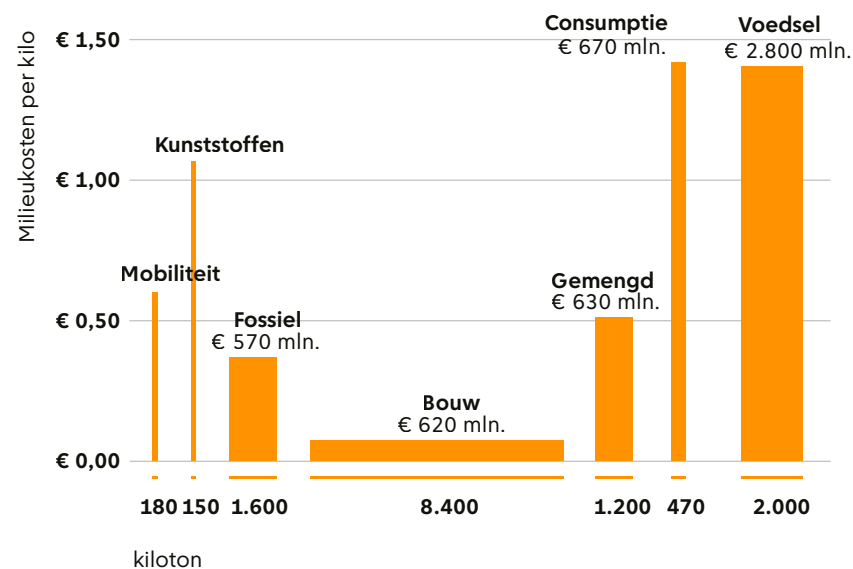
Afbeelding 1.4 Uitgaven en milieukosten materiaalconsumptie in Amsterdam naar typen milieu-impact 2020

Bron: CBS / bewerking O&S

h1 Stand van zaken

Afbeelding 1.5 Uitgaven en milieukosten materiaalconsumptie naar type milieu-impact

Bron: O&S

- De milieu-impact van de verschillende waardeketens is zichtbaar in afbeelding 1.5. Voedsel en consumptiegoederen hebben de grootste impact. Voedsel heeft ongeveer net zo'n impact als de rest van het materiaalgebruik bij elkaar opgeteld. In de bouw gaat veel massa om, maar dat heeft per kilo een relatief beperkte impact. We zien ook dat fossiele brandstoffen – en dan vooral in de vorm van benzine, diesel en kerosine – een aanzienlijk aandeel voor hun rekening nemen.

h1 Stand van zaken

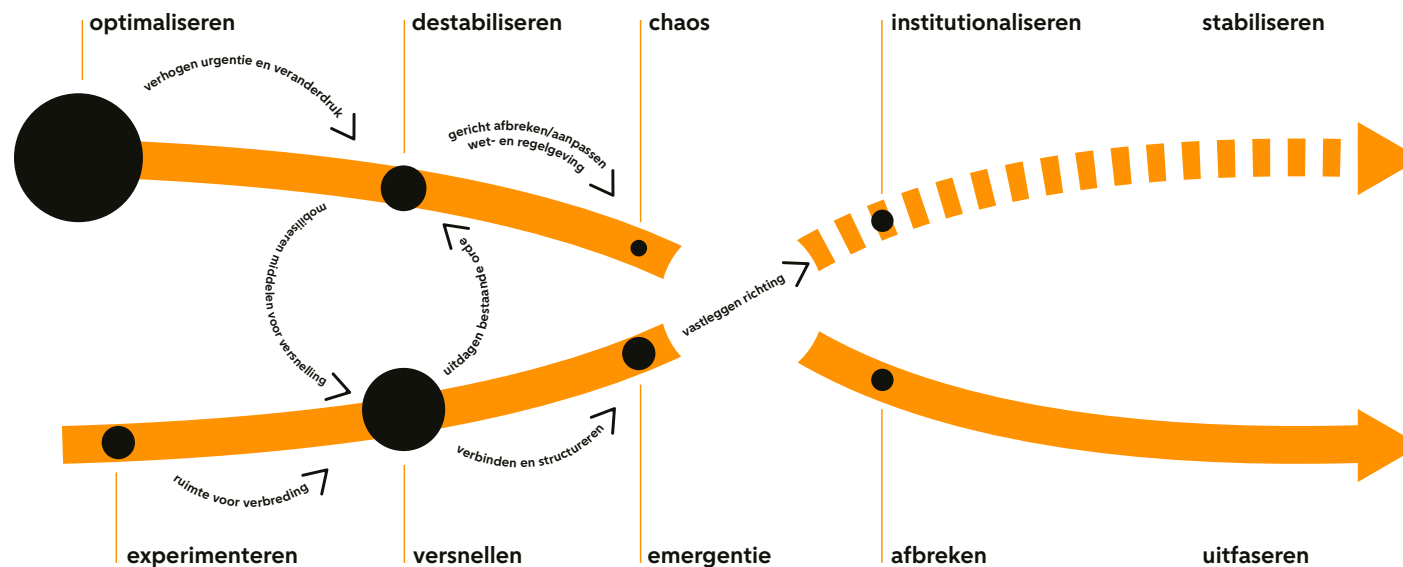
Fasen in de transitie

De overgang van een lineaire naar een circulaire economie gaat niet vanzelf. In afbeelding 1.6 wordt duidelijk dat er twee wegen moeten worden bewandeld. Via experimenten en pilots worden nieuwe oplossingen bedacht, die vervolgens worden opgeschaald tot een 'nieuw normaal'. Tegelijk moeten de oude gewoonten, opvattingen en manieren van werken worden 'afgebroken'. Bij dat laatste staan in het schema woorden als 'destabiliseren' en 'chaos'. Die elementen in de transitie zullen gaan schuren en gepaard gaan met ongemak en strijd. Het is aan de overheid om zich erop voor te bereiden dat een volgende fase zich aandient, om dan te kunnen zorgen voor vertrouwen en regie om zo soepel mogelijk door de meer chaotische fasen van de transitie heen te komen.

De fase waarin een transitie zich bevindt, bepaalt de aanpak: experimenteren en onderzoeken in vroege fasen, en opschalen, borgen en overdragen bij doorontwikkeling.

Transities zijn langdurige en vaak onvoorspelbare processen. Het is essentieel om hierin snelheid te maken en richting te geven. Ook is het zaak om steeds weer nieuwe, nog onbekende ontwikkelingen te blijven identificeren, ruimte te blijven bieden aan experimenten en ervoor te zorgen dat de transitie blijft versnellen. Amsterdam is actief in alle fasen van de 'x-curve', van begin tot eind, zodat we onze doelen voor 2030, 2040 en 2050 kunnen realiseren.

Afbeelding 1.6 X-curve van Drift, fasen in de transitie

Bron: Drift

h1 Stand van zaken

Vier strategieën

In het NPCE worden vier strategieën genoemd om de transitie naar een circulaire economie te realiseren. In deze uitvoeringsagenda worden al deze strategieën ingezet bij de drie waardeketens.

Afbeelding 1.7 Vier strategieën (4V's) voor de transitie naar een circulaire economie

Voorkomen	Verlengen	Verwaarden
(Ontwerp- en aanschafffase) Strategieën en activiteiten gericht op het voorkomen of verminderen van materiaal-gebruik Bijvoorbeeld door: ▪ spullen minder of niet meer te consumeren (refuse en reduce) ▪ slimmer te ontwerpen (rethink) ▪ spullen te delen, huren of leasen	(Gebruiksfasen) Strategieën en activiteiten gericht op levensduur-verlenging Bijvoorbeeld door: ▪ hergebruik van materialen (reuse) ▪ producten te repareren (repair) ▪ producten te refurbishen (refurbish)	(Einde levensduurfase) Strategieën en activiteiten gericht op herbestemming, recycling, of energierugwinning Bijvoorbeeld door: ▪ materialen te recyclen voor andere (laagwaardige) toepassing of producten (repurpose, recycling) ▪ energie terug te winnen uit afvalverbranding of restwarmte (recover)
Vervangen		
(Ontwerp- en aanschafffase) De vervanging van fossiele materialen voor biobased materialen Bijvoorbeeld door: ▪ met hout te bouwen ▪ te isoleren met natuurlijk materiaal (vlas, lisdodde) ▪ plantaardig te eten		

h1 Stand van zaken

Doelen

We willen dat Amsterdam een bloeiende en rechtvaardige stad is. In deze stad willen we voor alle inwoners een goed leven garanderen binnen de natuurlijke grenzen van de aarde. Een stad waarin de welvaart en het welzijn van iedereen centraal staan. Daarom kijken we niet alleen naar de ecologische grenzen die we niet mogen overschrijden, maar ook naar sociale ondergrenzen, zowel lokaal als mondiaal, die we minimaal in acht moeten nemen. Dit komt samen in het gedachtegoed van de zogeheten 'Stadsdonut'.

Met de ondertekening van het 'Nationale Grondstoffenakkoord' in 2017 heeft de gemeente Amsterdam zich gecommitteerd aan de landelijke doelstellingen om in 2030 al 50% minder nieuwe, niet-herwinbare grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te hebben.

Deze belofte is in Amsterdam verankerd in de 'Strategie Amsterdam Circulair 2020-2025' (19 mei 2020).

Inkoop

- De gemeente koopt vóór 2030 niet alleen 100% circulair in, maar vermindert ook haar consumptie met 20%. Ze begint met verbruiksmaterialen en de inrichting van de eigen panden en waar mogelijk die van maatschappelijk vastgoed.

Voedsel en organische reststromen

- In 2030 is 75% van de huishoudens aangesloten op gescheiden gft inzameling

Gebouwde omgeving

- Vanaf 2022 zijn alle nieuwe ontwerpen voor gebiedsontwikkelingen (inclusief transformatie) en openbare ruimte in Amsterdam gebaseerd op circulaire criteria. Dit doen we in samenwerking met Amsterdammers, de markt en andere overheden. De uitdaging is om gezamenlijk het gebruik van primaire grondstoffen in de gebouwde omgeving te reduceren om de doelstelling van 2030 te halen. Daartoe zetten we op stedelijk niveau instrumenten in, zoals themastudies, en op het niveau van de gebieden werken we specifieke, haalbare ambities en instrumenten uit.
- Vanaf 2023 gebruikt de gemeente Amsterdam circulaire en maatschappelijke criteria bij werken aan gebouwen en bij werken in de openbare ruimte. Dat doen we onder andere bij inkoop, aanbesteding en tenders voor gronduitgifte. Dit geldt voor alle levensfasen: vanaf nieuwbouw tot beheer tot het einde van de functionele levensduur, tenzij dit niet (volledig) mogelijk is.
- Vanaf 2025 wordt in Amsterdam 50% van de renovaties en het beheer uitgevoerd volgens circulaire principes. Dit doen we bij bestaande sociale en particuliere woningbouw, het maatschappelijk vastgoed, scholen, utiliteitsgebouwen en in de openbare ruimte (zowel boven- als ondergronds).

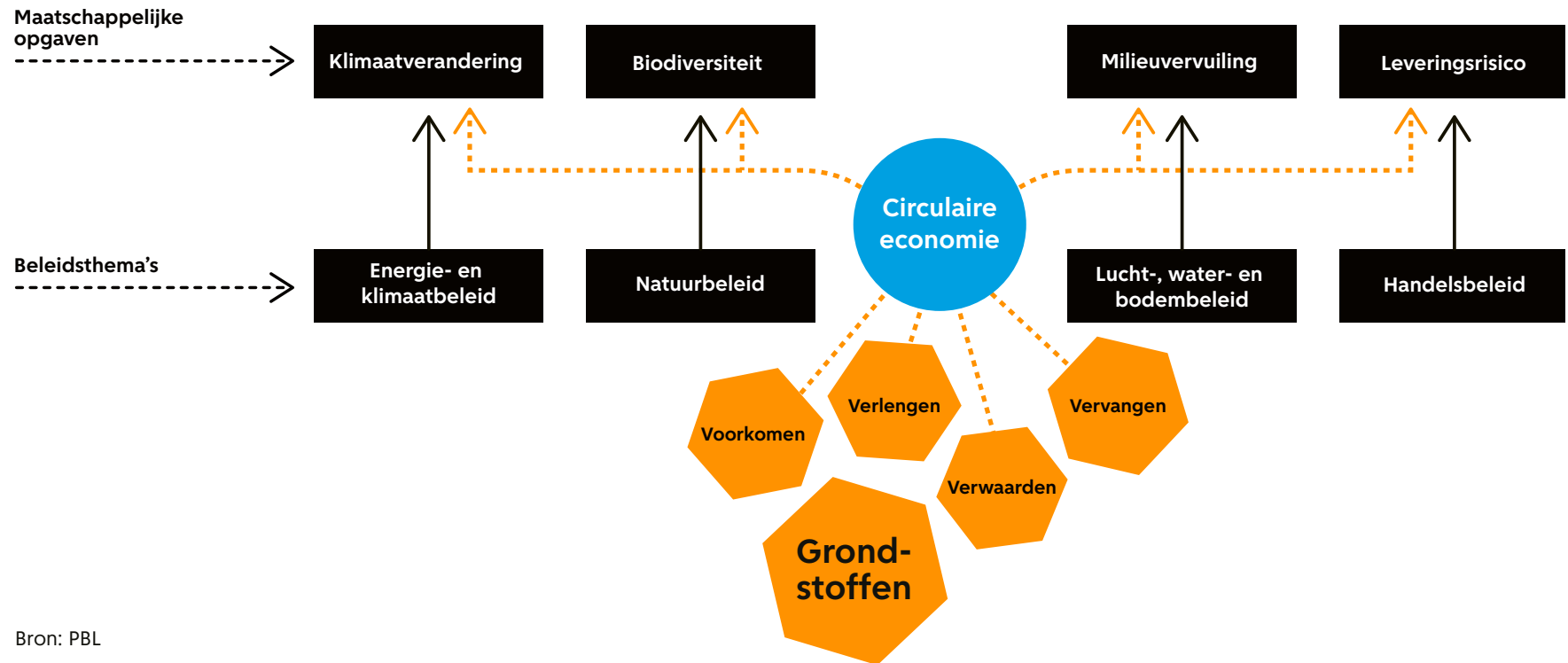
De transitie naar een circulaire economie leidt tot een andere manier van werken. Daarmee draag je bij aan het realiseren van verschillende maatschappelijke doelstellingen en voorkom je dat het als extra beleidsdoelstelling wordt gestapeld.

- reduceert de emissie van broeikasgassen;
- reduceert de menselijke impact op biodiversiteit;
- verbetert de kwaliteit van de leefomgeving; en
- verbetert de leveringszekerheid van grondstoffen.

De oorlog in Oekraïne maakt eens te meer duidelijk hoe afhankelijk we zijn van andere landen voor de grondstoffen die de basis vormen van de producten en diensten die we hier gebruiken. In de periode 2023-2025 bereiden we keuzes voor nieuwe doelstellingen voor zodat die bij de start van de nieuwe bestuursperiode (2026-2030) aan het gemeentebestuur kunnen worden aangeboden.

h1 Stand van zaken

Afbeelding 1.8 De samenhang met verschillende maatschappelijke opgaven

h1 Stand van zaken

Begrippenkader

Rondom de circulaire economie worden veel verschillende begrippen en doelstellingen gehanteerd, zoals brede welvaart, donuteconomie, community well-being en de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Al deze begrippen illustreren dat we indirecte sociale en ecologische gevolgen van ons handelen willen betrekken bij keuzes die de gemeente maakt. In afbeelding 1.9 zijn de belangrijkste elementen weergegeven voor de context van Amsterdam.

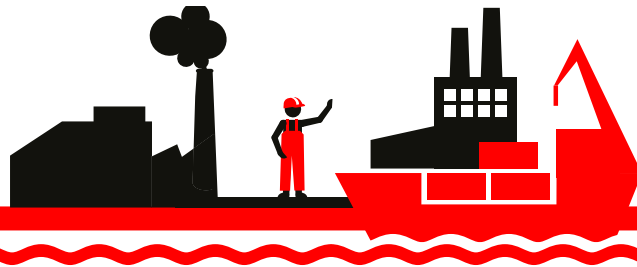
Eind 2023 zal het college via een uitwerking van het begrip 'brede welvaart' meer gedetailleerd ingaan op de verschillen en overeenkomsten tussen de diverse begrippen.¹

Afbeelding 1.9 Selectie van belangrijke maatschappelijke effecten binnen de zogeheten 'donuteconomie'

	Lokaal	Mondiaal
	Ecologische bovengrens	
Ecologisch	bodemkwaliteit leefomgeving ...	klimaat biodiversiteit ...
Sociaal	kansengelijkheid gezondheid ...	levenszekerheid mensenrechten ...
	Sociale ondergrens	

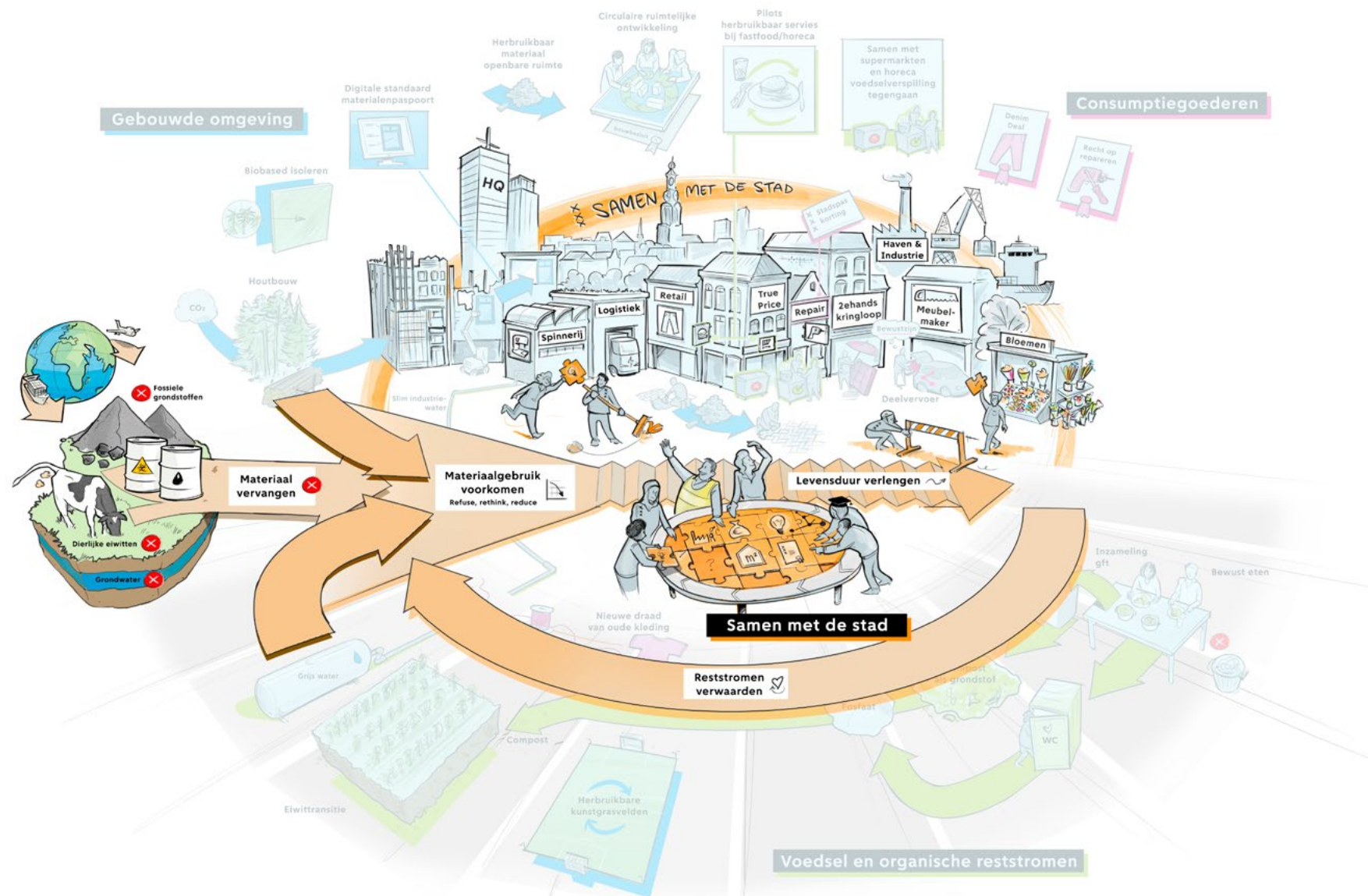
¹ Zie ook <https://statistiek.amsterdam.nl/publicatie/de-staat-van-de-stad-amsterdam-xi-2020-2021>

h2

Samen met de stad

h2 Samen met de stad

h2 Samen met de stad

De transitie naar een circulaire economie vraagt om koplopers en ambassadeurs. Veel van deze mensen vinden we terug in het mkb en bij maatschappelijke initiatieven. Om hen te ondersteunen, zal de gemeente drempels wegnemen en kansen bieden.

Uiteindelijk moet iedereen mee in de transitie. Veel bedrijven en instellingen beseffen dat, en willen dat ook wel, maar weten nog niet hoe. Ook deze groep wil de gemeente voorzien van handelingsperspectief en ondersteuning.

Samen met onderwijs en wetenschap

De verbinding met onderwijs en wetenschap is van groot belang voor zowel de mondiaal noodzakelijke kennisontwikkeling als de vertaling van theorie naar praktijk. De gemeente neemt daarom deel in samenwerkingsverbanden met mbo's, hogescholen en universiteiten, maar ook met kennisinstellingen zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), PBL, Circollab, Cirkelstad, AMS Institute, Impact Hub en CIRCO. We sluiten met leermodules aan bij het gemeentelijke ondersteuningsaanbod voor basis- en middelbare scholen. Zo bieden we bijvoorbeeld lespakketten aan over afval scheiden in gebieden waar we nieuwe inzamelcontainers voor GFT gaan plaatsen. Ook organiseren we periodiek met scholen inzamelacties voor textiel of e-waste (elektrische en elektronische apparaten, waarvan er in 2022 zo'n 17.840 zijn ingezameld)

Zo draagt de gemeente bij aan de Circular Workspace waar studenten, docenten en onderzoekers zich inzetten voor het circulair maken van mkb-bedrijven. De vragen van de mkb-ers gelden als uitgangspunt. Het mes snijdt aan twee kanten: opleidingen worden verrijkt met concrete casussen uit het bedrijfsleven en mkb-ers worden gestimuleerd om aan de slag te gaan met circulariteit. Op deze manier zorgen we ervoor dat circulariteit terugkomt in de curricula van een nieuwe generatie professionals.

Inzet robots bij hergebruik van bouw materiaal

De gemeente heeft het project *Circular Wood for the Neighbourhood* ondersteund. Daarbij hebben onderzoekers van de Digital Production Research Group van de Hogeschool van Amsterdam bij renovatie projecten van woningcorporaties robots ingezet om circulair hergebruik van hout makkelijker en efficiënter te maken. Met robots en parametrisch ontwerp werden onder andere meubels gemaakt. Dit project laat zien hoe het innovatieve vermogen van het onderwijs helpt bij de transitie naar een circulaire economie.

h2 Samen met de stad

Creëren van circulaire banen

Het aandeel circulaire banen groeide tussen 2011 en 2021 van 5,7% naar 6,5%: een absolute toename van ruim 16.000 banen.² En hoewel meer werkgelegenheid meer maatschappelijke kansen betekent voor Amsterdammers, is dit niet alleen maar goed nieuws; personeelstekorten zijn een bedreiging voor de transitie naar een circulaire economie. Tegenover de groei van de circulaire werkgelegenheid staat ook een terugloop van banen in bijvoorbeeld de fossiele sector. Zo is in het gemeentelijk beleid opgenomen dat de kolenoverslag uiterlijk in 2030 zal verdwijnen. Dit kan door werknemers als bedreigend worden ervaren. Om hiervoor oplossingen te bieden, brengen we ondernemers en werkzoekenden samen in het programma Baan met Toekomst.

Ook ondersteunen we ondernemers bij het vinden, opleiden en begeleiden van zij-instromers die vanuit een andere branche de overstap willen maken naar sectoren die kunnen bijdragen aan een circulaire economie. Denk hierbij aan de bouw, installatietechniek, infrastructuur en de groensector, maar ook minder voor de hand liggende sectoren zoals inkoop en marketing. Volgens een studie van Circle Economy, TNO en House of Skills naar de werkgelegenheidseffecten van het circulaire beleid van Amsterdam uit 2021 zou de werkgelegenheid ten gevolge van de transitie naar een circulaire economie in 2030 per saldo 8500 extra banen opleveren. Het aantrekken van en investeren in voldoende geschikte mensen is daarom extra belangrijk.

Afbeelding 2.1 Direct grondstoffengebruik voor de gehele economie verdeeld naar gebruik

² <https://onderzoek.amsterdam.nl/publicatie/circulaire-werkgelegenheid-amsterdam>

h2 Samen met de stad

Ondernemers

Wanneer ondernemers, met of zonder winstoogmerk, circulaire ambities hebben, moeten zij veel overwinnen; de economie is immers nog steeds hoofdzakelijk lineair ingericht. Amsterdam ontwikkelt samen met ondernemers en brancheverenigingen oplossingen om uitdagingen aan te gaan en oplossingen te bieden voor diverse drempels en knelpunten. Voorbeelden zijn:

- onbekendheid met juridische, fiscale en technische oplossingen;
- onvoldoende aansluiting op een relevant netwerk van circulaire bedrijven;
- onvoldoende organisatie van de keten (toeleveranciers, logistieke partijen, retail, et cetera);
- gebrek aan betaalbare fysieke ruimte;
- ongelijk speelveld, waarbij conventionele bedrijven veel schaduwkosten niet in hun prijs meenemen, waardoor het voor circulaire bedrijven moeilijker is om te concurreren;
- onvoldoende stroom wegens netcongestie, wat de vestiging of uitbreiding van bedrijven in Amsterdam de komende jaren zal begrenzen.

Daarom draagt de gemeente zorg voor:

- het verkrijgen van inzicht in materiaalstromen en het vinden van handelingsperspectief;
- het zoeken naar nieuwe circulaire verdienmodellen (van producten naar diensten, betalen voor gebruik in plaats van bezit, deeleconomie, *true price*, et cetera);
- het stimuleren van circulaire bedrijfsvoering;
- het vormgeven van samenwerking in de keten (anders inkopen, verwaarden van reststromen, afspraken met toeleveranciers en klanten, et cetera);
- het inzetten van de eigen inkoopkracht van de gemeente om via circulaire tenders *launching customer* te zijn voor nieuwe, circulaire oplossingen; en
- zorgen dat relevante, praktische kennis op het gebied van (toekomstige) Europese regelgeving op het gebied van circulariteit voor het bedrijfsleven laagdrempelig beschikbaar komt.

h2 Samen met de stad

Textielinnovatiestudio BYBORRE

BYBORRE biedt een platform waar ontwerpers hun eigen textiel kunnen samenstellen op basis van duurzame grondstoffen en vervolgens deze on-demand kunnen produceren.

h2 Samen met de stad

Het ondersteuningsaanbod voor ondernemers gaan we uitbreiden. Dat doen we samen met ondernemers, brancheorganisaties en andere relevante partijen. Hierbij zullen we goed kijken naar bestaande activiteiten en regelingen, zoals ook van de provincie Noord-Holland, om hierop aan te sluiten, deze te versterken of waar nodig aan te vullen. Waar de gemeente niet bevoegd is, zal lobby worden gevoerd richting het Rijk en de Europese Unie, bijvoorbeeld als het gaat om het creëren van een gelijk speelveld voor circulaire ondernemers. Nieuwe elementen in het ondersteuningsaanbod worden:

S1 Regelen voor individuele ondersteuning

Begin 2024 huurt Amsterdam (externe) capaciteit in om jaarlijks ongeveer honderd ondernemers op maat advies te geven dat hen helpt om stappen te zetten naar meer circulair ondernemen. Dit is een vervolg en uitbreiding van een adviestraject dat eerder voor bedrijven in de maaksector beschikbaar is gesteld. Bedrijven worden aangesloten op technische oplossingen en relevante netwerken. Ook worden ze op weg geholpen met bijvoorbeeld juridische vragen of hoe ze hun bedrijf toekomstbestendig kunnen maken wat betreft interne organisatie (kennis, draagvlak) en verdienmodellen.

Er komt veel nieuwe Europese regelgeving op ons af die nieuwe eisen gaat stellen, zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de eisen rondom *right to repair*, waardoor steeds meer bedrijven worden verplicht te rapporteren over de impact van hun activiteiten op mens en milieu. De gemeente draagt er zorg voor dat de relevante, praktische kennis voor het bedrijfsleven laagdrempelig beschikbaar komt.

S2 Ondersteunen van collectieve actie

Vanaf 2024 faciliteren we jaarlijks twee collectieven van ondernemers bij het ontwikkelen van koplopersgroepen, zoals eerder is gebeurd bij de opstart van de koplopersgroep Circulaire Hotels. De gemeente wil dit instrument benutten om tot meer ketensamenwerking te komen. Specifieke doelgroepen voor de gemeente zijn:

- Textiel: verschillende initiatieven in de hele keten, van de ontwerp- en productiefase en de aanschaf- en gebruiksfase tot reparatie, verwerking en hergebruik.
- Apparaten: primair gericht op levensduurverlenging, zoals reparatie, tweedehands winkels, revisie, maar ook initiatieven die uitgaan van 'betalen voor gebruik' in plaats van 'bezit'.

We gaan ook ondernemerscollectieven zoals biz'en meegeven wat zij kunnen doen om bijvoorbeeld minder wegwerpplastics te gebruiken of om die te vervangen door duurzame, herbruikbare alternatieven.

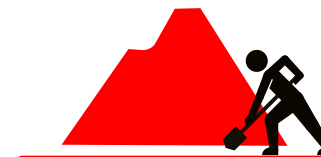
S3 Stimuleren van ecosystemen voor innovatie

In Amsterdam zijn al veel (mkb-)bedrijven actief met innovatieve producten en diensten die bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. De gemeente wil het klimaat voor innovatief ondernemerschap versterken door samen te werken met overheden, ondernemers, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties. In dit netwerk levert iedere speler een unieke bijdrage.

Om dat te bereiken gaat Amsterdam:

- fysieke en milieuruimte creëren voor circulaire initiatieven;
- actief organisaties met elkaar verbinden;
- middelen en kennis beschikbaar stellen voor het ontwikkelen van business cases, waaronder alternatieve manieren om waarde en (milieu) kosten mee te nemen zoals *true pricing*;
- het eerder genoemde ondersteuningsaanbod beschikbaar stellen.

Deze aanpak wordt een 'innovatie-ecosysteem' genoemd. Thema's die zich hiervoor lenen, zijn duurzame bouw, textiel en voedsel- en organische reststromen.

h2 Samen met de stad

Evenementen

Evenementen zijn ideale plekken voor het testen van innovaties. Ze vinden plaats in een semi-geconditioneerde omgeving, waar Amsterdammers zich snel laten inspireren.

In 2025, wanneer Amsterdam zijn 750-jarig jubileum viert, gaat de stad ervoor zorgen dat de evenementen *showcases* zijn waar alle beschikbare circulaire oplossingen zichtbaar zijn, van volledig hergebruikt servies tot uitstootvrije energie. Dit doen we samen met organisatiebureaus, ministeries en derden. Aan de hand van de ervaringen zal Amsterdam in 2026 het evenementenbeleid aanpassen. Richting 2025 richten we ons in ieder geval ook op Kwakoe en Sail.

h2 Samen met de stad

S4 Intensiveren van samen leren met ondernemers en maatschappelijke initiatieven

De gemeente wil de feedbackloop met ondernemers en maatschappelijke initiatieven versterken, zodat we sneller weten waar knelpunten zitten. Met die kennis kunnen we ons beleid aanscherpen, of verbeteringen aanbrengen in onze inkoopvoorwaarden, handhaving en ondersteuningsaanbod.

S5 Creëren van ruimte voor circulaire initiatieven en bedrijvigheid

De gemeente zorgt ervoor dat fysieke ruimte beschikbaar komt voor doelgroepen zoals kringloopwinkels, reparatie- en duurzame verwerkings-bedrijven die met voorrang een (tijdelijk) huurcontract kunnen krijgen. Bijvoorbeeld om de gewenste winkeldiversiteit te realiseren. Hiervoor gaat de gemeente waar mogelijk in bijvoorbeeld transformatiegebieden panden aankopen, (tijdelijk) huren of (laten) ontwikkelen. Het gemeentebestuur zal periodiek over de voortgang op de hoogte worden gebracht.

Plasticvrije Horeca

Na de succesvolle pilot Plasticvrije Terrassen in 2021 in de biz Knowledge Mile is een vervolgproject opgezet. Het project Plasticvrije Horeca helpt ondernemers om circulaire principes toe te passen zoals het waar mogelijk voorkomen van wegwerpplastics of het vervangen ervan door duurzame, herbruikbare alternatieven. Het project wordt in twee biz'en uitgevoerd. Op basis van de ervaringen worden een toolkit en workshops ontwikkeld voor opschaling naar ondernemerscollectieven in de rest van de stad.

h2 Samen met de stad

Hotel Jakarta, Java-eiland

Groene hotels

Een groep vooraanstaande hotels heeft de afgelopen jaren samen met de gemeente gezocht naar manieren om de catering, gebruik van linnen, energie en water van de ruim 88.000 hotelbedden in Amsterdam te verduurzamen. In 2022 is de samenwerking tussen de hotels uitgegroeid tot een zelfstandige stichting Green Hotel Club. Het doel van de Green Hotel Club is om steeds meer hotels en aanverwante bedrijven aan te laten sluiten. Daardoor kunnen ze een impactvolle(re) bijdrage leveren aan de circulaire ambities van de stad en de hotelbranche toekomstbestendig maken.

h2 Samen met de stad

Haven en industrie

Het havengebied is fundamenteel voor het realiseren van de circulaire ambities van de stad en regio. De aanwezigheid van havenlogistiek, de mogelijkheden voor op- en overslag, de concentratie van grondstoffen en reststromen maakt de haven dé plek waar ruimte en schaal gemaakt kunnen worden voor innovaties en industriële activiteiten. De haven zorgt voor meer mogelijkheden voor het hoogwaardig verwerken van stromen door het faciliteren van bedrijven die werken aan mechanische en chemische recycling.

h2 Samen met de stad

De gemeente en het Havenbedrijf Amsterdam streven ernaar om het circulair industrieel ecosysteem de komende jaren verder op te bouwen. Daarom intensiveren we de samenwerking. Met de volgende twee sporen maken we onze circulaire ambities in de haven concreet:

S6 Versterken circulaire initiatieven

- De samenwerking met en ondersteuning van het Netwerk Circulair zetten we door. Dit netwerk, opgericht door ORAM en het Havenbedrijf, brengt bedrijven, kennisinstellingen en overheden bij elkaar met als doel de circulaire (industriële) bedrijvigheid in het Noordzeekanaalgebied (NZKG) te laten groeien.
- We werken met het Havenbedrijf samen rondom het maatschappelijk verantwoord omgaan met handelsketens. Daarbij bouwen we voort op de inspanningen van het Havenbedrijf op het transparant en traceerbaar maken van handelsketens. Het Havenbedrijf maakt hierover afspraken met ondernemers die zich vestigen in het havengebied.
- We bieden hulp aan (mkb-)bedrijven in het havengebied met circulaire adviestrajecten en het vinden van financieringsmogelijkheden.
- We identificeren kansen om als *launching customer* specifieke ketens versneld circulair te ontwikkelen.
- We zorgen voor kennisoverdracht en cultuureducatie om scholieren en studenten uit Amsterdam en de regio in contact te brengen met de haven en circulaire industrie.

S7 De juiste randvoorwaarden en wegnemen knelpunten

- Met input vanuit het Havenbedrijf en het bedrijfsleven brengen we in kaart welke wetten en regels in de weg staan van de circulaire transitie. Richting hogere overheden, zoals het Rijk en de Europese Unie, voeren we lobby voor een gelijk speelveld.

- Om te zorgen dat circulaire (industriële) activiteiten voldoende ruimte op de juiste plek krijgen, is regionale afstemming nodig. Denk hierbij aan fysieke ruimte, de impact op het milieu en voldoende afstand tot gevaarlijke activiteiten. Daarom participeren we in de NOVEX-aanpak NZKG en wordt het thema ruimte expliciet meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe beleid Omgevingsveiligheid en de Gebiedsvisie Haven.
- Waar mogelijk past de gemeente in samenwerking met de Omgevingsdienst NZKG het vergunningsverleningsproces aan om kansrijke circulaire initiatieven te kunnen laten starten, versnellen en opschalen. We kijken ook hoe handhaving kan worden geïntensiveerd.
- Voor het realiseren van de circulaire economie is een robuuste infrastructuur nodig voor elektriciteit, waterstof, groen gas, CO₂ en synthetische brandstoffen. Netcongestie is op dit moment een acuut knelpunt. Tot circa 2028 blijft ruimte voor elektriciteitsaansluitingen beperkt vanwege netcongestie. Samen met het Havenbedrijf en ORAM brengen we het belang in van de circulaire economie in de maatschappelijke discussies over investeringen in infrastructuur en de prioritering bij netaansluiting en -uitbreiding.

S8 Slimmer industriewater

Waterschap AGV en gemeente Amsterdam gaan in 2025 samen met de industrie, het Havenbedrijf in de haven afvalwater (*effluent*) geschikt maken voor industriële toepassing. Zo behouden we schoon en steeds schaarser wordend zoetwater als bron voor drinkwater.

De aankomende periode concretiseren we vanuit ons aandeelhouderschap welke kaders en richting de gemeente het Havenbedrijf kan meegeven in deze transitie en hoe het beste kan worden bijgedragen om de circulaire transitie in de haven te versnellen. Het is van belang dat het Havenbedrijf de ruimte houdt om situationeel te kunnen reageren, en om zijn rol en taken zo te kunnen vervullen dat deze recht doet aan de dynamiek van het havengebied. Tegelijk wil de gemeente als aandeelhouder kunnen sturen op de lange termijn. De uitkomsten worden gebruikt in de herijking van het strategisch plan 2025 – 2030 van het Havenbedrijf.

h2 Samen met de stad

Maatschappelijke en bewoners-initiatieven

Maatschappelijke organisaties en gemotiveerde Amsterdammers zijn belangrijke ambassadeurs. Zij maken de transitie naar een circulaire economie concreet en zichtbaar. Dat kan op straat of in debatcentra, maar ook bij een toevallige ontmoeting in een kringloopwinkel, een zelfvoorzienend buurthuis of bij het autodelen. Vaak worden ze nog onvoldoende op waarde geschat, met name als het gaat om de sociale betekenis, die moeilijk te kwantificeren is.

S9 Ondersteuning maatschappelijke initiatieven, bewoners en collectieve acties

We versterken, in samenspraak, het ondersteuningsaanbod aan maatschappelijke initiatieven en collectieve activiteiten die de circulaire economie op buurniveau mogelijk maken. Maatschappelijke initiatieven en collectieve acties hebben ecologische, economische en sociale impact op de stad. Daarnaast bouwen deelnemers sociale contacten op. De samenhang tussen al die maatschappelijke en ecologische aspecten wordt in beeld gebracht middels de uitwerking van het begrip 'brede welvaart', waarvan eind 2023 de eerste resultaten aan de gemeenteraad zullen worden aangeboden.

Het ondersteuningsaanbod bestaat onder meer uit:

- een financiële regeling die tegemoet komt aan de behoeftes van maatschappelijke initiatieven en collectieve acties, waaronder de zorg voor de beschikbaarheid van ruimte, met als uitgangspunt dat het aanbod van voorzieningen in de stad niet mag verslechteren en in 2026 moet zijn verbeterd;
- het faciliteren van een (kennis)netwerk;
- een ondersteuningsaanbod voor VvE's en particuliere woningeigenaren voor circulaire renovatie en isolatie;
- samenwerken met tenminste vijf circulaire initiatieven waardoor Amsterdammers en buurtbewoners eigenaarschap kunnen nemen voor een lokale, circulaire economie.

S10 Uitvoeren burgerberaad

De gemeente organiseert in 2024 een burgerberaad over het thema afval, waarbij bewoners en ondernemers met elkaar, met experts en met ambtenaren in gesprek gaan over de afvaluitdagingen in de stad. Het burgerberaad zal voorstellen formuleren die vanuit het college worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

h2 Samen met de stad

Samen met 918.000 Amsterdammers

De circulariteit van de stad is de optelsom van alledaagse keuzes, zoals hoe we werken, leven en wonen. De betrokkenheid van de ruim 918.000 inwoners van onze stad is dan ook onmisbaar bij het vormgeven van de transitie naar een circulair Amsterdam. In deze uitvoeringsagenda maken we de komende jaren ruimte om samen te ervaren hoe een alternatieve, circulaire toekomst eruit ziet. We stellen initiatieven van maatschappelijke organisaties en bewoners in staat tot bloei te komen. Dat doen we niet alleen omdat deze initiatieven waarde toevoegen, maar ook om te leren waar de grootste behoeftes en kansen zitten. Het gesprek voeren we al dagelijks via talrijke contacten van de gemeente met Amsterdammers, en dat wordt intensiever via het burgerberaad afval, de innovatie-estafette met evenementen en bij het uitwerken van de ondersteuningsregelingen die in deze uitvoeringsagenda worden aangekondigd.

h2 Samen met de stad

De Amsterdam Donut Coalitie

De Amsterdam Donut Coalitie is een netwerk van mensen en organisaties die enthousiast zijn over de donuteconomie en samenwerken om deze in de praktijk te brengen. De Amsterdam Donut Coalitie vergroot de zichtbaarheid van initiatieven, organiseert jaarlijks een Donut Festival en staat in verbinding met soortgelijke organisaties elders in de wereld. Amsterdam neemt deel aan en ondersteunt de Amsterdam Donut Coalitie samen met onder andere de Hogeschool van Amsterdam en uitzendbureau Olympia. Door participatie leert de gemeente welke transformatieve acties en ondersteuning nodig zijn om initiatieven tot bloei te laten komen.

Consumptiegoederen

Gebouwde omgeving

Acties per waardeketen

Voedsel en organische reststromen

h3 Acties per waardeketen

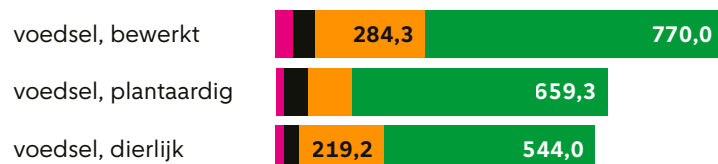
De belangrijkste waardeketens waarin de gemeente het verschil kan maken, zijn:

- voedsel en organische reststromen, waar ongeveer de helft van alle ecologische impact wordt veroorzaakt;
- consumptiegoederen, die na de voedselketen de grootste impact hebben;
- de gebouwde omgeving, waarop de gemeente veel invloed heeft.

Deze waardeketens omvatten veel volume. Ze hebben een sterke economische betekenis voor de stad en een stevige impact op milieu en klimaat. In de laatste publicatie van de Monitor Circulaire Economie, die de gemeente jaarlijks uitbrengt, zien we dat deze drie waardeketens het grootste aandeel hebben wat betreft milieu-impact. Verder zijn het terreinen met mogelijkheden voor de gemeente om invloed uit te oefenen.

Afbeelding 3.1 Milieukosten van de Amsterdamse materiaalconsumptie

voedsel

consumptiegoederen

gemengd (bouw, maakindustrie, consumptie)

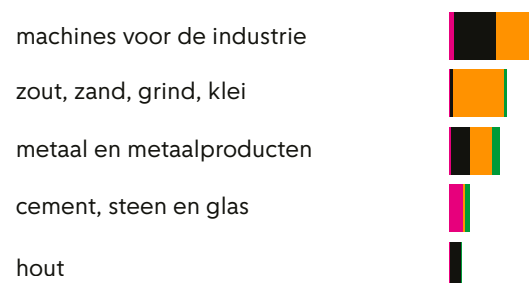

fossiele grondstoffen 388,7

kunststoffen, rubber

mobiliteit

bouw

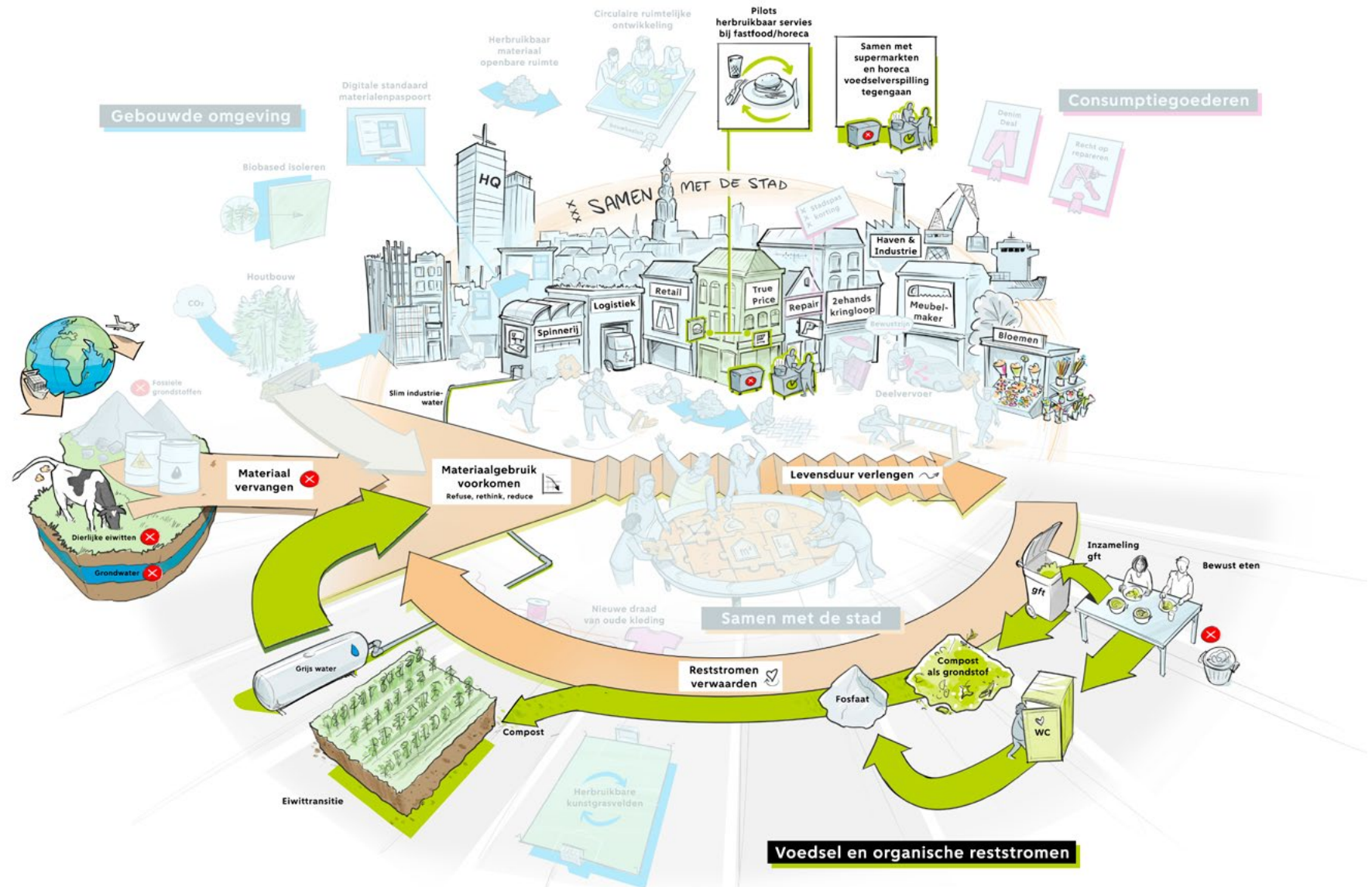

■ Grondstoffenschaarste
 ■ Klimaatvoetafdruk
 ■ Menselijke gezondheid
 ■ Natuurvergiftiging

Bron: CBS / bewerking O&S

h3 Acties per waardeketen

Voedsel en organische reststromen

h3 Acties per waardeketen

Ons eten heeft een impact (milieukostenindicator, MKI) van € 1 miljard per jaar op natuur, mens en klimaat. Dat is met bijna 20% van de totale impact van de stad de grootste schadepost. Dat heeft een aantal oorzaken:

- het voedselsysteem is zo ingericht dat grondstoffen slechts eenmalig in lineaire ketens worden gebruikt;
- ongeveer een derde van het eten wordt verspild;
- organische reststromen (gft) worden in Amsterdam nog grotendeels verbrand, waarmee waardevolle nutriënten verloren gaan.

Dit alles vraagt om een stevige ingreep. Daarom wordt de gemeentelijke voedselstrategie in 2023 geactualiseerd. In de 'Uitvoeringsagenda Circulair 2023-2026' voeren we acties uit die bijdragen aan het 'sluiten' van de organische kringloop, waarin we minder verspillen en de waardevolle nutriënten uit de stad hun weg terugvinden naar de bodem.

V1 Actieplan Voedselverspilling

In 2024 stellen we het Actieplan Voedselverspilling 2024-2026 op, samen met stichting Samen Tegen Voedselverspilling, het Voedingscentrum en diverse partijen in de stad. We bouwen voort op succesvolle voorbeelden elders, zoals Gelderland van Morgen en initiatieven in Rotterdam.

- Naar voorbeeld van Milaan (winnaar van de Earthshot Prize 2022) gaan we meer voedsel 'redden' door meer winkels, restaurants en andere partners aan te sluiten op de Voedselbanken en sociale initiatieven.
- We bepalen samen met consumenten en bedrijven wat we samen kunnen doen om voedselverspilling te voorkomen.
- Amsterdam bereidt juridische maatregelen voor om bedrijven (horeca, retail, distributiecentra) te verplichten verspilling actiever tegen te gaan.

h3 Acties per waardeketen

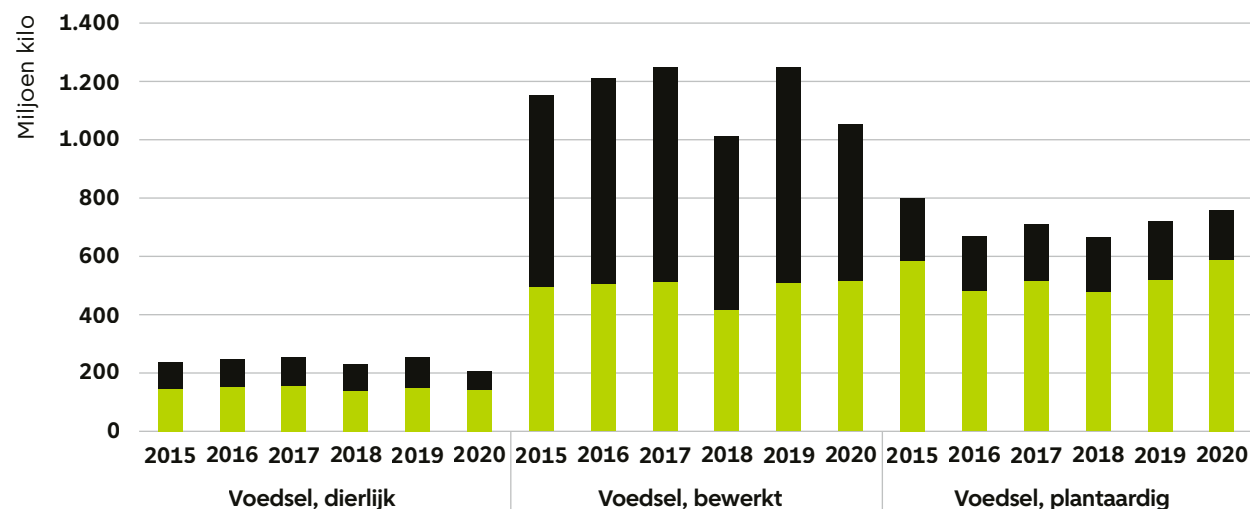
Uitvoeringsplan Voedselstrategie 2023-2026

In 2023 komt Amsterdam met de actualisatie van de Voedselstrategie 2023-2026, waarin samen met maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen acties worden uitgevoerd om te zorgen voor meer keuze in het aanbod van gezond, eerlijk, en duurzaam voedsel voor alle Amsterdammers. Amsterdam wil zorgen dat op meer plekken in de stad gezond voedsel wordt aangeboden, dat voedselverspilling wordt tegengegaan, dat er meer lokale voedselketens ontstaan, dat een meer plantaardig dieet wordt gestimuleerd en dat de gemeente het goede voorbeeld geeft door zelf zoveel mogelijk plantaardig te cateren. In de Uitvoeringsagenda Circulair wordt één deel van het programma opgenomen, namelijk 'voedselverspilling en organische reststromen'.

h3 Acties per waardeketen

Afbeelding 3.2 Consumptie van voedsel in Amsterdam 2015-2020

■ Huishoudens ■ Dienstverlenende bedrijven

Bron: CBS/bewerking O&S

V2 Bodemverbeteraar

In de landbouw wordt veel compost en kunstmest ingekocht, waarvoor aardgas en geïmporteerd fosfaat, een schaarse grondstof, nodig zijn. Dit heeft een grote milieu-impact. Tegelijk worden organische reststromen zoals slib of gft in Amsterdam – circa 30% van het huishoudelijk restafval is gft – grotendeels verbrand, omdat het niet na te scheiden is als het eenmaal in het restafval zit.

We gaan (buurt)initiatieven en lokale ondernemers steunen die zich inzetten voor het hergebruiken van organische reststromen. Denk aan buurtcompost, afval naar oogst, wormenhotels, biovergisters, maar ook meststoffen uit urine van festivals.

Omdat in de landbouw het gebruik van compost en meststoffen uit de stad vaak nog verboden is, zoeken we uit wat juridisch wél kan. Dat doen we samen met landelijke partijen die nieuwe, voedselveilige verwerkingsmethoden ontwikkelen. Ook gaan we inzetten op veiligheid en meerwaarde (hoogwaardige compost en meststoffen) voor de bodem en de boeren.

h3 Acties per waardeketen

h3 Acties per waardeketen

Het belang van een circulaire waterketen wordt steeds meer zichtbaar in de wereld. Steeds vaker ontstaat een tekort aan zoet (grond)water en ook de nutriënten die we met het water wegspoelen, worden steeds schaarser. Door deze beter terug te winnen, kan import van nieuw gedolven nutriënten worden voorkomen.

Amsterdam en waterschap AGV werken via Waternet intensief samen aan de verduurzaming van alle watertaken: van de productie en distributie van drinkwater, het inzamelen en zuiveren van afvalwater, tot en met de zorg voor de grachten, kanalen en dijken. Door deze samenwerking kunnen we de volgende acties uitvoeren:

V3 Nutriënten uit afvalwater

Waterschap AGV en gemeente Amsterdam voeren pilots uit om meer nutriënten uit het afvalwater te halen, onder meer in gestapelde woningen in de Buiksloterham. Daarbij besparen we 30% op het spoelwater en wekken we biogas op. In 2026 bepalen we na een evaluatie welke initiatieven we gaan opschalen. In samenwerking met de afvalketen kijken we hoe we voedselrestenvermalers voor keukenafval in hoogbouw goed kunnen toepassen. In de Buiksloterham demonstreren we dit.

V4 Circulaire waterzuivering

Waternet gaat bij het zuiveren van afvalwater zowel de impact van de zuivering terugbrengen als nieuwe inspanningen doen om hormonen, medicijnresten en microplastics beter uit het water te halen vóór lozing op het oppervlaktewater. Bij de drinkwaterbereiding winnen we nu al calcium terug. Tot 2026 stellen het waterschap AGV en gemeente Amsterdam een Routekaart Circulaire Waterketen op hoe de waterketen in 2030 voor 50% en in 2050 voor 100% circulair kan worden.

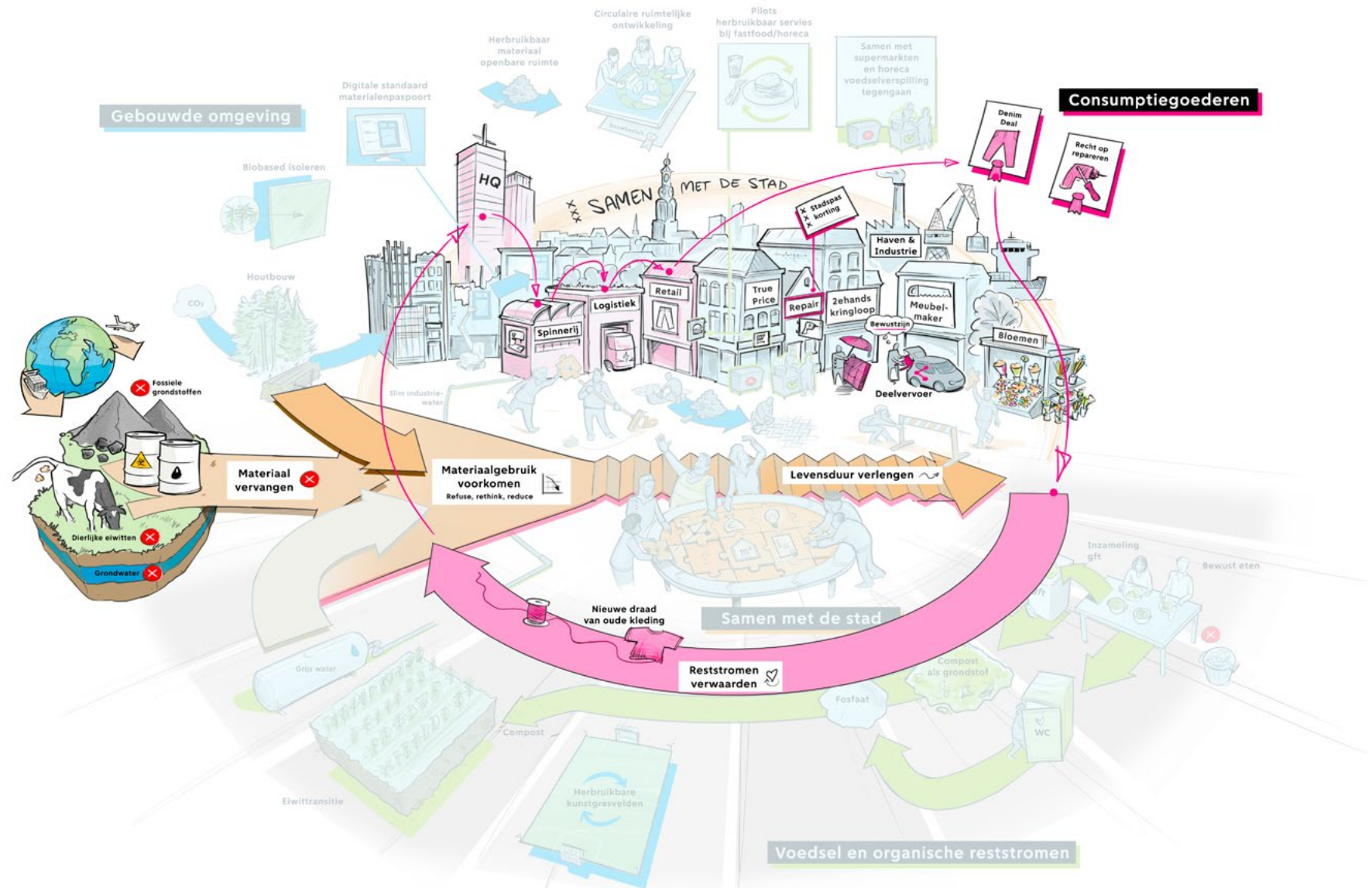

Amsterdam gaat gft scheiden

We gaan door met de aansluiting van Amsterdam op een gfe/t-inzameling (groente, fruit, etensresten en tuinafval). In 2026 streven we ernaar 30% van de Amsterdamse huishoudens te hebben aangesloten op een vorm van gfe/t-inzameling, waar dat in 2022 slechts 5% was. In 2030 is het streven voor deze aansluiting 75% van Amsterdam, mits voldoende middelen voorhanden zijn. Daarnaast erkent de gemeente de (sociale) meerwaarde van buurtinitiatieven, zoals wormenhoeven en Afval naar Oogst. Betrokkenen dragen bij aan de circulaire transitie en daarom faciliteert en stimuleert de gemeente lokale initiatieven.

h3 Acties per waardeketen

Consumptiegoederen

h3 Acties per waardeketen

Van de spullen die we gebruiken, hebben vooral textiel en elektrische apparaten een grote impact op mens, natuur en klimaat. Naast matrassen moeten hier ook meubels genoemd worden, want zij vormen zeker de helft van het grof afval in Amsterdam.

Het rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) uit 2023 laat zien dat door gedragsverandering van mensen 40 tot 70% van de CO₂-uitstoot kan worden verminderd. Bij een lage betrokkenheid blijkt dat gevoelsmatige impulsen (makkelijk, aantrekkelijk) sturend zijn voor het (koop)gedrag. Reclame om ons heen stimuleert om te consumeren. Nieuwe spullen kopen kost niet zelden minder tijd, geld en moeite dan een product laten repareren. We zullen als gemeente moeten nadenken wat we kunnen veranderen in de stad om circulair gedrag meer te stimuleren.

Om die reden wil Amsterdam:

- zorgen dat circulaire ondernemers meer ruimte krijgen om diensten aan te bieden, zoals reparatie en het delen van gebruiksgoederen, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een circulair ambachtscentrum;
- ondernemers stimuleren dat zij voorlichting geven over de impact van hun producten en hoe de levensduur van die producten kan worden verlengd;
- nadenken over beperkingen aan reclame voor 'schadelijke' producten in de openbare ruimte, zoals ook in Haarlem worden voorbereid.
- meer transparantie in de keten: waar komen grondstoffen vandaan, waar gaat afgedankt textiel helemaal naartoe en welke afval- en milieueffecten ontstaan daarbij wereldwijd.

Hierna worden aanvullende acties voor een aantal specifieke productgroepen benoemd.

C1 Textiel

Textiel is speerpunt binnen de consumptiegoederen vanwege de grote impact. De productie van één spijkerbroek kost 10.000 tot 25.000 liter water. Mede dankzij de vestiging van designafdelingen en hoofdkantoren van verschillende textielbedrijven in Amsterdam, is er voldoende schaal aanwezig in de regio om allerlei vormen van ketensamenwerking te realiseren. Hierdoor kunnen we:

- samen met retailers consumenten bewuster maken, onder meer via een vervolg op de Circulaire Shoppingroute;
- via de Green Deal circulair textiel ondersteuning bieden, in Metropoolregio Amsterdam-verband, aan initiatieven die partijen samenbrengen om de textielketens circulair vorm te geven, van ontwerp, via productie, verkoop, gebruik, tot hergebruik;
- samen met andere overheden een industriële schaal realiseren voor de recycling van oud textiel om daarvan nieuwe garens te maken;
- een pilot uitvoeren in een ziekenhuis met beschermende kleding om microplastics in het (was)water te verminderen;
- onze eigen wettelijke taak inzetten door de verwerkingscontracten van ingezameld textiel maximaal aan te wenden om de circulaire ketenvorming te stimuleren in samenspraak met producenten en andere ketenpartners.

C2 Stadspaskorting op reparatie

In navolging van het succes van de Stadspasactie voor kledingreparatie gaan we via de Stadspas korting op reparatie van apparaten aanbieden. Als daarvoor animo is, doen we dit ook voor de aanschaf en/of huur van wasbare luiers.

h3 Acties per waardeketen

Kledingreparatie met Stadspaskorting

Mensen die in het bezit zijn van een stadspas kunnen periodiek 90% korting krijgen op het repareren van kleding. Door deze actie wordt de levensduur van kleding verlengd, krijgen mensen met een krappe beurs een steuntje in de rug en ontstaat tegelijkertijd ook een impuls voor de lokale werkgelegenheid.

h3 Acties per waardeketen

C3 Servies bij fastfood en evenementen

Nu een aantal *single use plastics* (SUP's) is verboden, zien we dat de alternatieven, zoals rietjes en bestek van papier of bamboe, opduiken in het zwerfafval. De overstap naar herbruikbare producten blijft achter. Om het zwerfafval en materiaalgebruik verder in te perken, gaat Amsterdam met koplopers in de evenementenbranche en de horeca proefprojecten uitvoeren om ook niet-plastic wegwerpverpakkingen te verminderen. Wij zullen onderzoeken welke wet- en regelgeving kan worden gebruikt om hierin dwingender op te treden.

C4 Retourlogistiek

Amsterdam gaat met de verpakkingsindustrie en matrasfabrikanten afspraken maken over retourlogistiek en verplichte terugname van producten en onderzoeken welke versnellende rol de gemeente daarin kan spelen. We beginnen met deze twee sectoren, omdat landelijke regelgeving hiervoor een zogeheten 'uitgebreide producentenverantwoordelijkheid' (UPV) oplegt. Ook in andere sectoren is retourlogistiek van groot belang. We onderzoeken hoe we ook die sectoren in Amsterdam zo circulair mogelijk kunnen gaan organiseren.

Ja/ja-sticker

Amsterdam laat zien dat een gemeente binnen de bestaande regelgeving al veel kan bereiken op het gebied van circulariteit. Dit blijkt uit de invoering van de ja/ja-sticker in 2018. Uit recent onderzoek van de Vrije Universiteit (Endendijk en Botzen, 2023) blijkt dat de gemeente jaarlijks 10% minder papierafval inzamelt en daarmee € 135.000 tot € 285.000 bespaart op verzamelen, transporteren en recycleren van papierafval. In het oude systeem kreeg 55% van de Amsterdammers ongeadresseerde post. In het nieuwe systeem krijgt nog maar 15% deze post, omdat zij kozen voor een ja/ja-sticker.

h3 Acties per waardeketen

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)

In een UPV liggen minimale doelstellingen vast voor bijvoorbeeld inzameling, recycling en/of hergebruik van producten of materialen. Er geldt momenteel al een wettelijk verplichte UPV voor de productgroepen auto's, autobanden, verpakkingen, batterijen en accu's, en elektronische en elektrische apparaten. In 2023 geldt deze ook voor verpakkingen uit de KWD-sector (kantoor-, winkel- en dienstenafval), wegwerpplastics en textiel. Een UPV voor luiers en incontinentiemateriaal is in ontwikkeling, waarbij in 2025 de inwerkingtreding wordt verwacht. Ook worden de mogelijkheden verkend voor de productgroepen meubels, landbouwfolies en vloerbedekkingen.

Voor een aantal stromen waarvoor geen wettelijke UPV geldt, hebben producenten zelf een producentenverantwoordelijkheid ingericht, die vervolgens algemeen verbindend is verklaard. Dit geldt voor vlakglas, matrassen, papier en karton. Hierdoor gelden ze voor alle producenten van de betreffende productgroep.

Samen met landelijke organisaties en overheden spant de gemeente zich ervoor in dat de UPV's aangescherpt worden, bijvoorbeeld door duidelijker afbakening van de verantwoordelijkheden van producenten en overheden, en meer prikkels voor producenten om hun productieproces aan te passen, zodat zij afval voorkomen of minder niet-herwinbaar materiaal gaan gebruiken.

h3 Acties per waardeketen

Afvalpreventie

In Amsterdam ontstaat iedere dag bijna een kilo afval per inwoner. Daarvan belandt nog veel te veel onnodig in de openbare prullenbakken en op straat. In 2023 wordt er een 'Afvalpreventieplan' opgesteld. Samen met ondernemers en ondernemerscollectieven, zoals Bedrijven Investeringszones (BIZ), gaan we aan 'de voorkant' zorgen dat er minder afval ontstaat, bijvoorbeeld door te stimuleren dat er minder verpakkingsmateriaal 'to go' wordt meegegeven. Daarmee voorkomen we (milieu)druk in de openbare ruimte.

h3 Acties per waardeketen

C5 Elektrische en elektronische apparaten en meubels

In 2024 komen we met een nieuwe regeling voor kringloopbedrijven met een sociaal keurmerk om hergebruik te stimuleren. Dat is niet genoeg om te zorgen dat voldoende apparaten en meubels een langere levensduur krijgen. Amsterdam gaat hiervoor meer mogelijkheden in de stad creëren. We zorgen voor een wegwijzer over zelf repareren en waar je kunt laten repareren. Ook op andere manieren voorkomen we graag dat elektronisch afval ontstaat. De mogelijkheden daarvoor gaan we onderzoeken, bijvoorbeeld via CircuLaw.

C6 True price

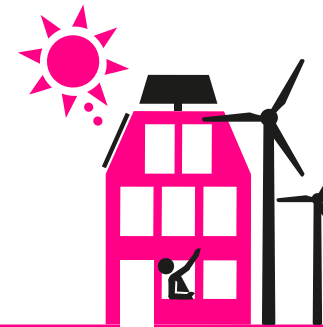
De gemeente geeft het goede voorbeeld en zal in 2025 de *true price* presenteren van het eigen inkoopgedrag. Een *true price* is belangrijk omdat het een gelijk(er) speelveld creëert voor circulaire bedrijven. Dit is een uitbreiding van de CO₂ -prijs die wordt meegenomen bij aanbestedingen. Veel negatieve effecten voor mens en milieu die ontstaan bij de productie, vervoer, gebruik en afvalverwerking worden niet meegenomen in de marktprijs. Wanneer we deze effecten wel meenemen noemen we dat de *true price*. Bedrijven die nu zouden willen werken met een *true price* kunnen niet concurreren. Niet omdat duurzame producten duurder zijn, maar omdat niet-duurzame producten geen eerlijke prijs hebben.

C7 Minder spullen

De gemeente geeft het goede voorbeeld en koopt minder nieuwe IT-hardware en meubels in. We gaan langer doen met de eigen meubels, laptops, telefoons, tablets, et cetera, onder meer door vaker te kiezen voor reparatie. Voor het vergroenen van de ICT is het Actieplan Groene ICT opgesteld waarvan de gemeenteraad kennis heeft genomen op 20 april 2023.

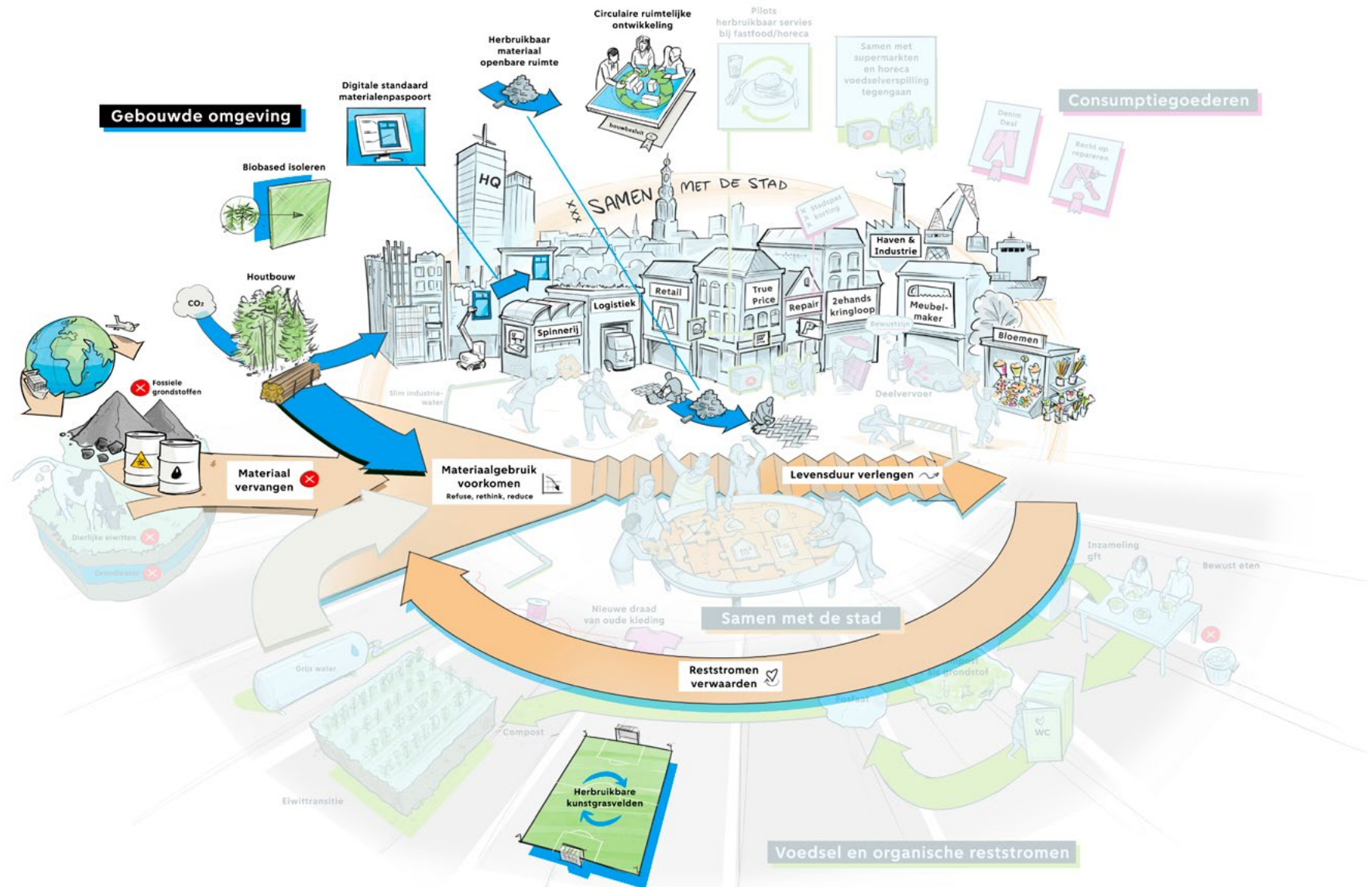
C8 Circulaire energietransitie

We participeren we bij landelijke werkgroepen die in het kader van het NPCE worden georganiseerd om te zorgen dat productie van zonnepanelen en windturbinebladen circulair wordt en dat hergebruik of het terugwinnen van materialen verbetert.

Acties per waardeketen

Gebouwde omgeving

h3 Acties per waardeketen

Amsterdam is een compacte stad. Wanneer veel mensen relatief dicht op elkaar wonen, biedt dat doorgaans milieuvoordelen: het woon-werk-verkeer is gewoonlijk beperkt, het openbaar vervoer is een aantrekkelijke optie en met een kleiner woonoppervlak - in Amsterdam ongeveer 12m² onder het Nederlandse gemiddelde - hebben inwoners minder ruimte die moet worden verwarmd.

Een aantal maatregelen uit de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting helpt bovendien nog om efficiënter met de bestaande woningvoorraad om te gaan. Zo creëren we meer woonplekken in de bestaande woonvoorraad door het makkelijker te maken om op niet-traditionele manier samen te wonen en gaan we leegstand tegen via de Leegstandverordening.

Afbeelding 3.3 Bij en in de NoorderIJplas wordt grond tijdelijk opgeslagen tot het weer elders in de stad kan worden gebruikt

h3 Acties per waardeketen

Hergebruik van grond

Buiteneiland is het sluitstuk van IJburg en een voorbeeld van circulair werken. Het wordt een natuureiland van ongeveer 40 hectare met voorzieningen zoals sport, recreatie en cultuur. Buiteneiland wordt zoveel mogelijk aangelegd met grond die afkomstig is uit bouw- en infrastructureurprojecten elders in Amsterdam. De grond komt in stappen beschikbaar waardoor de aanleg van het eiland uiteindelijk circa 25 jaar duurt. Ook elders in de gemeente wordt grond binnen de gemeente hergebruikt. Zo is 100.000 m³ vanuit de Houthaven hergebruikt bij de gebiedsontwikkeling van de Sluisbuurt.

h3 Acties per waardeketen

Houtbouw in Zuid Oost

Tussen de Gooiseweg en het Nelson Mandelapark worden zevenhonderd woningen met hout gebouwd. Dit is een goede stap in de richting van biobased, circulaire stedenbouw.

h3 Acties per waardeketen

Tegelijk zijn er in absolute zin veel bouwactiviteiten en vindt er veel onderhoud en renovatie van bestaande woningen plaats. De bouw is daardoor verantwoordelijk voor zo'n 60% van al het materiaalgebruik in de stad, gerekend in kilogrammen. De gemeente heeft in deze waardeketen grote invloed, niet in de laatste plaats omdat de stad ongeveer 80% van de grond in bezit heeft. Amsterdam werkt aan de volgende acties om de impact van de gebouwde omgeving verder te verkleinen, waarbij er samen met de markt aan innovatie wordt gewerkt om zo het evenwicht te vinden in de circulaire ambitie en het op peil houden van de woningbouwproductie:

G1 Circulaire isolatie

We gaan woningeigenaren helpen om circulair te isoleren. Uitgangspunt is dat financiering wordt gevonden om het voor woningeigenaren kostenneutraal te kunnen uitvoeren. Biobased alternatieven moeten als volwaardig alternatief zonder extra 'gedoe' beschikbaar worden voor de Amsterdammer.

We vergroten de kennis over de toepasbaarheid van biobased bouwmaterialen, zoals cellulose, vlas en lisdodde, en we zetten ons in voor het beschikbaar krijgen van een regeling die het huidige prijsverschil kan overbruggen. Samen met netwerken van organisaties in de bouw en kennisinstellingen maken we een overzicht welke materialen geschikt zijn voor welke toepassingen en situaties. We leggen verbindingen tussen opdrachtgevers en leveranciers van biobased bouwmaterialen om de ontwikkeling van de markt te bevorderen, waardoor deze op grotere schaal beschikbaar komen tegen een steeds meer concurrerende prijs.

G2 Circulaire nieuwbouw

Conform de Green Deal Houtbouw van de Metropool Regio Amsterdam gaat Amsterdam het gebruik van biobased bouwmaterialen stimuleren om de schadelijke impact van de productie van bouwmaterialen te verkleinen. Bij tenders van ruimtelijke plannen selecteren we onder meer op de circulaire prestaties door middel van het selectie criterium de MPG. Mocht innovatie leiden tot nieuwe betere selectiecriteria zal dit aan het gemeentebestuur worden voorgelegd. Bij transformatieprojecten gaan we bij onderhandelingen circulariteit stimuleren.

Basisschool De Wereldburger

In Amsterdam Nieuw-West is een jaren 60-schoolgebouw getransformeerd tot moderne, duurzame basisschool. De oorspronkelijke betonnen structuur van het gebouw kon behouden blijven, terwijl de trappen, deuren, plafonds, kapstokken en gevel zijn gemaakt van hout en hergebruikte bouwmaterialen. In de avonden vertolkt De Wereldburger een sociale functie voor buurtbewoners. Met een beperkt budget hebben de Moke Architecten en de gemeente Amsterdam dit project gerealiseerd. Het gebouw is gewaardeerd met de Amsterdamse Architectuurprijs 2022.

h3 Acties per waardeketen

G3 Circulaire stedenbouw

Amsterdam gaat zorgen dat bij alle stedenbouwkundige plannen en nieuwe ontwerpen voor gebiedsontwikkelingen (inclusief transformatie en openbare ruimte) circulaire ontwerpprincipes worden toegepast. Oplossingen voor de mobiliteitsvraag worden in het kader van het traject Amsterdam Verbonden uitgewerkt. Hierbij vormt de al ingezette verdichting van Amsterdam (compacte stad) een belangrijke bijdrage aan het verminderen van de mobiliteitsbehoefte, waardoor ook minder voertuigen, en dus minder grondstoffen, nodig zijn.

G4 Circulaire gebouwen

De gemeente geeft het goede voorbeeld door zelf een raamcontract af te sluiten voor de bouw van dertig nieuwe (school)gebouwen circulair af te sluiten. De eerste negen circulaire scholen worden aanbesteed vanaf 2023.

Wijkcentrum Ru Paré

De voormalige Ru Paréschool in Nieuw-West werd na een roerige periode in 2016 door bewoners en organisaties uit de buurt van school naar buurtcentrum verbouwd. Het pand kreeg zo'n goede opknabbeurt dat het de Amsterdam Architectuur Prijs 2018 won en de NRP Gulden Feniks. Nu, enkele jaren later, huist er een gemeenschap met tientallen organisaties en initiatieven waaronder het Huis van de Wijk 'De Buurtzaak'. De Theaterzaal biedt een podium voor kunst, cultuur en debat. Dit gebouw is een goed voorbeeld van hoe de gemeente op een andere manier kan omgaan met het eigen vastgoed.

Onderwijsinstelling Stichting MK24 aan de Mauritskade 24

h3 Acties per waardeketen

G5 Circulaire renovatie

De gemeente geeft het goede voorbeeld door bij renovatie en onderhoud van eigen vastgoed het al aanwezige bouw materiaal dat daarvoor geschikt is te hergebruiken en/of gebruik te maken van nieuw organisch of gebruikt bouw materiaal, zoals bij de onderwijsinstelling Stichting MK24 aan de Mauritskade 24.

G6 Hergebruik in de openbare ruimte

De gemeente geeft het goede voorbeeld door het 'Hergebruik, tenzij ...'-principe toe te passen voor het materiaalgebruik in de openbare ruimte. Om het materiaalbeheer beter te kunnen managen, zorgen we voor nieuwe ICT-systemen en opslagruimte.

G7 Van land tot pand

Amsterdam gaat met het Rijk en de regio participeren om samen met bouwbedrijven en boeren meer biobased bouwmaterialen te produceren als stimulans voor circulair bouwen.

G8 Circulaire assets, te beginnen met kunstgras

In navolging van het succesvolle proefproject rondom circulaire kunstgrasvelden besteden we het raamcontract voor alle sportvelden in Amsterdam circulair aan. De ervaringen die hierbij worden opgedaan, zullen breed worden gedeeld, zodat we die kunnen meenemen in andere inkoopprocessen voor alle 'assets' van de gemeente.

Bamboe verkeersborden

Ook op het gebied van verkeersborden past Amsterdam circulaire principes toe. Ten eerste wordt bekeken welke verkeersborden overbodig zijn, weggehaald en hergebruikt kunnen worden. Daarnaast experimenteren we met het vervangen van metalen door biobased materialen. De productie van metalen kost veel energie, dus CO₂-uitstoot. Bamboe groeit snel en zorgt juist dat CO₂ uit de lucht wordt gehaald. Sinds 2019 heeft Amsterdam zo'n 650 verkeersborden neergezet om te bekijken of bamboe verkeersborden in de praktijk werkbaar zijn.

h3 Acties per waardeketen

Kunstgrasvelden

Klassieke kunstgrasvelden hebben een grote, negatieve milieu-impact. Ze zijn gemaakt van nieuw, niet-herwinbaar materiaal, creëren micro-plastics in de omgeving, zorgen voor een enorme afvalberg en worden nog nauwelijks gerecycled. Tijdens het gebruik worden de velden heet in de zomer (tot wel 70 graden of meer) en dragen ze niet bij aan een slimme omgang met regenwater.

De gewenste situatie is dat sportvelden geschikt zijn om altijd en veel op te sporten, zonder negatieve impact op de omgeving en de gebruikers. Bij een succesvolle samenwerking met het bedrijfsleven komen kunstgrasvelden beschikbaar die zijn gemaakt van biobased materialen. Deze blijven koeler, omdat warmte wordt afgevoerd en elders wordt benut. Ook kennen deze kunstgrasvelden een slimme waterberging voor hergebruik. Bovendien kunnen zij in de afvalfase volledig worden gerecycled of deels hergebruikt.

h4

Dwarsdoor- snijdende thema's, randvoorwaarden

h4 Dwarsdoorsnijdende thema's, randvoorwaarden

De transitie naar een circulaire economie in Amsterdam vraagt om een andere manier van organiseren en samenwerken binnen de gemeente. De circulaire economie breekt met bestaande structuren en beleidsthema's en dat levert belemmeringen op. De circulaire ambities van Amsterdam bestaan op dit moment nog naast de gangbare manier van werken die is ingericht op een lineaire economie. Om die belemmeringen weg te nemen, moet veel werk worden verzet dat niet meteen zichtbaar is. Denk daarbij aan de wijze waarop de gemeente circulair kan inkopen, aanbesteden, ontwerpen, financieren en beheren.

Er moeten andere eisen worden gesteld aan moederbestekken, aanbestedingscriteria moeten worden geherdefinieerd, (digitale) standaarden opgesteld, circulaire indicatoren gemonitord, juridische belemmeringen weggenomen, et cetera. De gemeente werkt hierbij intensief samen met organisaties, bedrijven, (Europese) overheden en kennisinstellingen, zoals het Centraal Planbureau (CPB), PBL, CBS, TNO, universiteiten en hogescholen.

R1 Ontwikkelen van een monitoringsysteem

Samen met landelijke partijen zoals CBS en PBL breiden we de monitoring uit, zodat we lokaal in staat zijn een gedetailleerd beeld te krijgen van verschillende ketens en productgroepen van grondstofstromen binnen een landelijk of internationaal uniforme structuur. Met deze informatie kunnen we beter sturen op het realiseren van de circulaire economie.

R2 Ontwikkelen van circulaire normen en (digitale) standaarden

Standaarden scheppen duidelijkheid voor de markt. Amsterdam draagt samen met kennisinstellingen, overheden en andere pioniers bij aan de ontwikkeling van een aantal van die standaarden, zoals voor de Monitor Circulaire Economie, materialenpaspoorten voor gebouwen en verschillende aanbestedingscriteria. Aandachtspunt is dat de standaarden niet alleen door de gevestigde bedrijven worden opgesteld.

Samen met de bouwbranche en het Rijk komen we tot een eenduidige definitie van circulair bouwen, zodat duidelijk is aan welke criteria de bouwsector (op termijn) moet voldoen.

Digitaal productpaspoort

De Europese Commissie wil in 2026 een digitaal productpaspoort verplichten voor consumentenelektronica, kleding en batterijen met daarin alle informatie over de hele levenscyclus, van grondstof tot het einde van de levensduur. Met het paspoort kan elke consument of ondernemer zien waar een product vandaan komt en welke materialen erin zitten. In Nederland werkt Platform CB'23 aan een standaard om de materialen van gebouwen en assets in de openbare ruimte in kaart te brengen. Als transparant is wat er in een gebouw of apparaat zit, kunnen partijen er later makkelijker de levensduur van verlengen of grondstoffen terugwinnen na de gebruiksfase.

h4 Dwarsdoorsnijdende thema's, randvoorwaarden

R3 Delen van kennis

We onderhouden en dragen bij aan kennis(platforms) in de regio, in Nederland en waar mogelijk ook daarbuiten. Het gaat hier zowel om kennis die kan worden uitgewisseld over wat er binnen bestaande wet- en regelgeving wél kan, zoals CircuLaw, als om de kennis die nog moet worden ontwikkeld, zoals rondom de lobby voor nieuwe wet- en regelgeving. De gemeente heeft een verantwoordelijkheid richting landen die negatieve gevolgen ondervinden door het materiaalgebruik in Amsterdam. Die landen zal Amsterdam prioriteit geven in het ondersteunen met en/of uitwisselen van kennis, bijvoorbeeld over mitigerende maatregelen. We gaan in regionaal verband de kennis over de circulaire economie meer koppelen aan de programma's rondom de energietransitie om tot meer synergie te komen.

R4 Aantrekken van externe geldstromen

Om de transitie te bekostigen, is het organiseren van aanvullende financiering essentieel. We zetten capaciteit in op het aantrekken van additionele middelen vanuit het Rijk en de Europese Unie.

R5 Focus op wet- en regelgeving

Met CircuLaw helpen we beleidsmakers om meer en beter gebruik te maken van de mogelijkheden die het wet- en regelgevingsstelsel biedt. Hierdoor kunnen gemeenten meer normerend te werk gaan en de circulaire transitie versnellen. De komende jaren worden verschillende kansen voor het formuleren van meer afdwingbaar beleid geformuleerd. Te denken valt aan:

- scherpere eisen aan evenementen;
- meer inzet op het voorkomen van voedselverspilling bij partijen als restaurants, hotels en supermarkten;
- meer verplichtingen voor retourlogistiek, reparatie en verwerken van apparaten door producenten en/of winkeliers;
- scherpere eisen aan reclame-uitingen in de openbare ruimte voor producten met hoge milieukosten, zoals ook in Haarlem wordt voorbereidt;
- stimuleren of afdwingen van dubbel ruimtegebruik bij gesubsidieerde instellingen, bijvoorbeeld kantoorruimte die 's avonds beschikbaar is voor initiatieven.

Als het gaat om ideeën voor nieuwe wet- en regelgeving werken we samen met andere overheden om kennis en ervaringen uit te wisselen. We geven input op voorstellen vanuit met EU en Rijk. In de bijlage 'toelichting op activiteiten' wordt hier nader op in gegaan.

R6 Grip op de ruimtevrage

De circulaire economie kenmerkt zich door een andere organisatie van productieketens en andere businessmodellen. Hierdoor ontstaan ook een andere ruimtevrage en andere vervoersbewegingen. Amsterdam gaat samen met (inter)nationale partners de veranderende ruimtevrage in kaart brengen om het ruimtelijk beleid hierop aan te passen.

R7 Een lerende organisatie

De circulaire economie vraagt dat alle gemeentelijke organisaties veranderen. Daarom bouwen we een lerende organisatie op, waar nieuwe kennis en ervaringen worden vastgelegd en gedeeld. In de Leergemeenschap Amsterdam Circulair worden verbindingen gelegd en worden verschillen in kennis, expertise, (bedrijfs)taal, cultuur, werkwijzen en belangen overbrugd.

Financiële paragraaf

Om de activiteiten in deze uitvoeringsagenda uit te voeren, zijn in het 'Amsterdams Coalitieakkoord 2022-2026' (1 juni 2022) middelen 'circulaire economie en duurzaamheid' gereserveerd. Voor deze periode is € 17,5 miljoen beschikbaar. Daarnaast hebben de gemeentelijke directies in de lopende begroting ruimte om beleidswijzigingen door te voeren. Voor de voorliggende uitvoeringsagenda zijn de volgende bestedingen van het beschikbare budget voorzien:

Programma	CE 2023	CE 2024	CE 2025	CE 2026	Totaal
	Voorjaarsnota 2023		Begroting 2024		
CE ondernemers/ mkb	€ 550.000	€ 1.950.000	€ 2.200.000	€ 2.100.000	€ 6.700.000
CE haven en industrie		€ 500.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 2.500.000
CE ondersteuning maatschappelijke initiatieven	€ 125.000	€ 800.000	€ 2.100.000	€ 2.100.000	€ 5.125.000
Totaal Samen met de stad	€ 675.000	€ 3.250.000	€ 5.300.000	€ 5.200.000	€ 14.325.000
CE waardeketen Voedsel en organische reststromen	€ 25.000	€ 380.000	€ 395.000	€ 420.000	€ 1.220.000
CE waardeketen Consumptiegoederen		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 150.000
CE waardeketen Gebouwde omgeving	€ 300.000	€ 230.000	€ 375.000	€ 100.000	€ 1.005.000
CE werken aan randvoorwaarden	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 100.000	€ 700.000
Totaal waardeketens en randvoorwaarden	€ 525.000	€ 860.000	€ 1.020.000	€ 670.000	€ 3.175.000
Totaal generaal	€ 1.200.000	€ 4.110.000	€ 6.320.000	€ 5.870.000	€ 17.500.000

Indien daartoe aanleiding is zal via de Voorjaarsnota van 2024 en/ of 2025 een actualisering van dit bestedingsvoorstel aan het gemeentebestuur worden aangeboden.